

Universitätsbibliothek Wuppertal

Iulianu Autokratoros Ta Sōzomena, Kai Tu En Agiois Kyrillu Archiepiskopu Alexandreias Pros Ta Tu En Atheois Iulianu Logoi Dekα

Julian <Römisches Reich, Kaiser>

Lipsiae, Anno MDCXCVI.

Ad S.P.Q. Atheniensem

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1694](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1694)

ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩ.

JULIANI IMP.

AD S. P. Q.

ATHENIENSEM.

Etiam
hæc Epi-
stola est,
sed iis-
dem, qui-
bus supe-
rior, de
causis

hic edita.

ΠΟΛΛΩΝ εἰργασμέ-
νων τοῖς προγόνοις ὑμῶν
ἀγαθῶν, ἐφ' οἷς ἔκ ἐκεί-
νοις μόνον τότε ἔξην, ἀλ-
λά καὶ ὑμῖν νῦν ἔξεται Φι-
λοτιμείῳ καὶ πολλῶν ἐγγεγραμέ-
νων τροπαίων ὑπὲρ τε ἀπάσης τῆς Ἑλ-
λάδος κοινῆ, καὶ κατ' ἰδίαν ὑπὲρ αὐ-
τῆς τῆς πόλεως, ἐν οἷς ἠγωνίσασθε μόνη
πρὸς τε τῆς ἄλλης Ἑλληνίας, καὶ
πρὸς τῆς βάρβαρον, ἧδὲν ἐστὶ τηλικῶ-
τον ἔργον, ἧδὲ ἀνδραγαθία τοσαύτη,
πρὸς ἣν οὐκ ἔνεσι καὶ ταῖς ἄλλαις ἀ-
μιλληθῆναι πόλεσι. Τὰ μὲν γὰρ
μεθ' ὑμῶν καὶ αὐταῖ· τὰ δὲ κατ' ἰδί-
αν εἰργάσαντο. καὶ ἵνα μὴ μεμνημέ-
νοι ἔπειτα ἀντιπαραβάλλειν, ἢ προ-
τιμᾶν ἑτέρας ἑτέρας, ἐν αἷς ἀμφισ-
βητήσιν νομιθεῖν· ἢ πρὸς τὸ λυσι-
τελεῖν, ὡς περ οἱ ῥήτορες, ἐνδεέστερον
ἐπαυεῖν τὰς ἐλαττωμένας· τῶν ἑδέ-
λω φράσαι μόνον ὑπὲρ ὑμῶν, ὃ μηδὲ
ἀντίπαλον ἔχομεν ἐξευρεῖν παρὰ
τοῖς ἄλλοις Ἑλλησιν, ἐκ τῆς παλαι-
ᾶς Φήμης εἰς ἡμᾶς παραδεδομένον.
Ἀρχόντων μὲν Λακεδαιμονίων ἔβια
τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ δόξῃ δικαιοσύνης
παρέιλεσθε. καὶ τὸν Δεισιδῆν τὸν
δικαῖον οἱ παρ' ὑμῖν ἐθρέψαντο νόμοι.
καὶ τοί γε ταῦτα ἔτως ὄντα λαμπρὰ
τεκμήρια, διὰ λαμπροτέρων οἰμα

voss.
ἀντιπα-
ραβάλλ-
λων
voss.
Δεισι-
δῆσι

MUM multa præclare à majori-
bus vestris gesta sint, propter
quæ non illis solum cum vive-
rent, sed etiam vobis gloriari
modo liceat; ac cum innume-
ra partim communiter pro totius salute
Græciæ, partim pro ipsa civitate tropæa pri-
vatim ab illis erecta sint, quando aut adver-
sus Græcos cæteros, aut contra Barbaros in
certamen sola descendit; nullum tamen est
tantum tamque egregium facinus, quo cum
reliquæ civitates decus suam non possint
splendoremque contendere. Nam sunt non-
nulla, quorum in communionem vobiscum
illa veniunt, alia per sese ipsæ præstiterunt. Ac
ne commemorandis singulis comparare vos
invicem, aut alteram in iis rebus, de qui-
bus certamen est, anteferre videar alteri;
aut, ut mos est oratorum; parcius laudan-
dis inferioribus causæ meæ institutoque ser-
vire; unum illud de vobis a me prædicabi-
tur, cui par & æquale nihil a Græcis reli-
quis opponi queat, quod quidem vetus ad
memoriam nostram fama perduxerit. Et-
enim Lacedæmoniorum ad vos imperium
non vi, sed opinione justitiæ transtulistis.
Tum Aristides ille justus vestris est legibus
institutus. Quæ tam illustria tamque in-
signia virtutis argumenta splendidioribus,
opinor,

opinor, factis ita comprobastis. Nam in opinione esse justitiæ, falso cuiquam potest fortasse contingere; neque hoc valde singulare est, inter malos multos unum aliquem bonum existere. Nonne vel apud Medos ipsos celebris est quidam Deioeces; apud Hyberboreos Abaris; apud Scythas Anacharsis? quos jure miramur inter efferrimas injustissimasque gentes justitiæ nihilominus cultores fuisse. Quod posteriores duo vere atque ex animo susceperunt, primus utilitatis causa simulavit. Populum vero, ac civitatem universam, cui factorum dictorumque justorum amor quidam sit insitus, cum a vobis discesserimus, haud facile reperiri judico. Ac mihi quidem ex infinitis, quæ a vobis ejus rei edita monumenta sunt, unius tantummodo recordari libet. Cum enim Themistocles post bellum Persicum de injiciendis clam in navalia Græcorum ignibus consilium dare apud se cogitaret, neque hoc in vulgus auderet efferre, sed uni alicui, quem designasset populus, arcanum illud commissurum se esse diceret; Aristidem ad id populus elegit. Qui audito consilio, tacuit quod audierat, & hoc unum publice renunciavit, nihil eo quod suadebat Themistocles utilius simul atque injustius esse. Quare civitas exemplo reclamavit, ac desistere jussit. Ingentis haud dubie animi specimen ac magnifici; quodque viris ejusmodi convenit, qui sub illius prudentissimæ Dææ præsidio ac propemodum oculis aluntur.

Quamobrem si & apud vos ea quondam instituta floruerint; & ex eo tempore ad hodiernum usque diem avitæ in vobis reliquæ virtutis atque igniculi supersint; æquum est vos ipsos non eorum, quæ geruntur, intueri magnitudinem; aut si quis terrestre iter, perinde ac per aërem volans, incredibili celeritate & indefessis viribus confecerit; sed imprimis attendere utrum jure ista susceperit. Si id ita fecisse videatur, tum vos illum merito privatim ac publice præ-

τῶν ἔργων ἕτως ἐπισώσαθε. Τὸ μὲν γὰρ δόξαι δίκαιον, ἴσως ἀντὶ τοῦ ψευδῶς συμβαίη· καὶ τυχὸν ἔπαράδοξον ἐν πολλοῖς Φαύλοις ἓνα γενέσθαι σπευδῶν. ἢ γὰρ ἔχι καὶ παρὰ Μήδοις ὑμνεῖται τις " Δηϊόκης, " Ἀβάρης τε ἐν Ὑπερβορείοις, καὶ Ἀναχάρσις ἐν Σκύθαις· ὑπὲρ ὧν τῶν ἦν θαυμαστὸν, ὅτι παρὰ τοῖς ἀδικοῦσιν τοῖς γεγονότες ἔθνεσι, τὴν δίκην ὁμοῦς ἐτίμησαν. τῷ μὲν ἀληθῶς· ὁ δὲ τῆς χρείας χάριν πλατύνει. Δημόν δ' ὄλον καὶ πόλιν, ἐρατὰς ἔργων καὶ λόγων δικάων, ἔξω τῆς παρ' ὑμῶν ἐράδιον εἶπεν. Βέλομαι δὲ ὑμᾶς ἐνὸς τῶν παρ' ὑμῶν πολλῶν γε ὄντων ἔργων ὑπομῆσαι. Θεμιστοκλῆες γὰρ μετὰ τὰ Μηδικὰ γνώμην εἰσηγεῖσθαι διανοσμένους, λάθρα καταφλέξαι τὰ νεώεια τῶν Ἑλλήνων· εἶτα μὴ τολμῶντ' εἰς τὸ δῆμον λέγειν, ἐνὶ δὲ ὁμολογῆντι πεισεύσειν τὸ ἀπόρητον, ὅνπερ ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσας προσέληται, πρὸςβάλλετ' ἐμὲ δὲ δῆμος τὴν Ἀεισείδην· ὁ δὲ ἀκίσσας τὴν γνώμης, ἐκρυψε μὲν τὸ ῥηθὲν, ἐξήνεγκε δὲ εἰς τὸ δῆμον, ὡς ἔτε λυσίτελεσον, ἔτε ἀδικώτερον εἴη τι τῆ βελεύματι· καὶ ἡ πόλις ἀπεψηφίσασα παραχρῆμα, καὶ παρελήσατο πάνυ γε νῆ Δία μεγαλοψύχως· καὶ ὅν ἔχρησεν τρέπον ἀνδρασι ὑπὸ μάρτυρι τῆ Φρονιμωλάτῃ θεῶν τρεφομένους.

Οὐκ ἔν ἐν ταῦτα παρ' ὑμῶν μὲν ἦν πάλα· σώζεσθαι δὲ ἐξ ἐκείνων, καὶ εἰς ὑμᾶς ἔτι τῶν προγόνων ἀρετῆς ὡσπερ ἐμπύρευμα τι σμικρὸν· εἰκός ἐστι ὑμᾶς ἔν ἐν τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων ἀφορᾶν· ἔ δὲ εἰ τις ὡσπερ δι' αἴρ' ἰπλάμεν, διὰ τῆς γῆς ἐβάδισεν ἀμυχάνῳ τάχει, καὶ ἀτρέπτα ῥάμη· σκοπεῖν δὲ ὅτ' αὐτὰ μετὰ τῆ δίκης καλεῖργασαι· κατὰ ἀν μὲν φαίνῃται ἔν δίκῃ πράττων, ἰδίᾳ τε αὐ-

Voss.
Dionys.
Voss.
Tπερβα-
γαίος

τὸν ἴσως, καὶ δημοσίᾳ πάντες ἐπα-
νεῖτε τῆς δίκης δὲ ὀλιγωρήσας, ἀ-
τιμάζοιτο ἂν παρ' ὑμῶν εἰκότως.
Οὐδὲν γὰρ ἔτι εἰς ὡς τὸ δίκαιον ἀ-
δελφὸν ἀγαθὸν Φερνήσι. τὰς ἔν ἀ-
τιμάζοντας τὰς, δικαίως ἂν καὶ ὡς
εἰς τὴν παρ' ὑμῶν θεὸν ἀσεβῶντας,
ἐξελάωμιτε. Βέλομαι ἔν ὑμῶν τὰ
κατ' ἐμαυτὸν ἐκ ἀγνοῶσι μὲν, ἀ-
παγγέλαι δὲ ὅμως ὅπως εἰ τι λέ-
ληθεν· εἰκὸς δὲ ἔνια, καὶ ὅσα μάλι-
στα τοῖς πᾶσι γνωσθῆναι προσήκει· ὑ-
μῶν τε, καὶ δι' ὑμῶν τοῖς ἄλλοις Ἑλ-
λησι γένοιτο γνώριμα. Μηδεὶς ἔν ὑ-
πολάβῃ με ληρῆν, ἢ Φλυαρῆν, εἰ
περὶ τῶν πᾶσιν ὥσπερ ἐν Ὀφθαλ-
μοῖς γεγονότων ἔπαλα μόνον, ἀλ-
λά καὶ μικρῶ πρότερον, ποιῶσθαι τῶν
ἐπιχειρήσαιμι λόγους. εἰδέναι γὰρ εἰ-
δὲν ἀγνοεῖν βέλομαι τῶν ἐμαυτῶ·
λανθάνειν ἢ ἄλλον ἄλλα εἰκὸς· ἀρξο-
μαι ἢ ἀπὸ τῶν προγόνων πρώτον τῶν
ἐμαυτῶ.

*Julius Constanti-
us, Constantii
Chlori filius, Con-
stantini frater na-
tu minor.*

Constantius impr.

Καὶ ὅτι μὲν τὰ πρὸς πατρὸς ἡμῶν
ἐνλεῦθεν ὅθεν περ καὶ Κωνσταντῖω τὰ
πρὸς πατρὸς ἡμετέρου, Φανερόν. τὰ
γὰρ ἡμετέρου πατέρου γεγονότα ἀδελ-
φῶ παρῶθεν. Οὕτω ἢ πλησίον ἡ-
μᾶς ὄντας συγγενεῖς ὁ Φιλανθρωπό-
ταλῶ ἔτι βασιλεὺς ἀεργάσατο.
ἔξ μὲν ἀνεψιῶς ἐμῶν τε καὶ ἐαυτῶ·
πατέρου δὲ ἐμῶν, ἐαυτῶ δὲ θεῶν·
καὶ προσέτι κοινὸν ἕτερον τὸν πρὸς
πατρὸς θεῶν· ἀδελφὸν τε ἐμῶν ἢ
πρεσβύτατον ἀκείτους κτείνας· ἐ-
μὲ ἢ καὶ ἕτερον ἀδελφὸν ἐμῶν ἐθε-
λήσας μὲν κτεῖναι, τέλει δὲ ἐπιβα-
λῶν Φυγῆν· ἀφ' ἧς ἐμὲ μὲν ἀφῆκεν,
ἐκείνον ἢ ὀλίγω πρότερον τὴ σφαγῆς
ἐρρύσατο τὸς Καίσαρος ὄνομα· τί με
δεῖ νῦν ὥσπερ ἐκ τραγωδίας τὰ ἀρ-
ρήτα ἀναμετρεῖσθαι; μετεμέλησε ἢ
αὐτῶ, Φασί· καὶ ἐδήχθη δεινῶς· ἀ-

A dicabitur; fin juris atque æqui rationem nul-
lam habuerit, jure a vobis in vituperatio-
nem adducetur. Nihil enim perinde, ac
quod est justum, germanum est & affine
prudentiæ. Quare qui illud contemnunt
ac negligunt, æquum est a vobis, tanquam
in Deam vestram impios & sacrilegos, ex-
trudi. Volo igitur meis de rebus apud
vos, etsi minime eas ignoratis, nihilominus
verba facere, ut si quæ fortasse vos lateant,
B (nam nonnulla par est ignota vobis esse, et-
iam illa, quæ sciri ab omnibus interfit) tam
vobis, quam Græcis per vos cæteris mani-
festa reddantur. Quapropter nemo me nu-
gari & inepte loquacem esse judicet, quod
ea, quæ non olim duntaxat, sed & nuperri-
me in omnium oculis gesta sunt, oratione
complectar. Neminem enim eorum, quæ
ad me pertinent, partem ullam præterire cu-
pio. Atqui latere alios alia verisimile est.
Ego vero a majoribus meis initium dicen-
C di faciam.

Igitur paternum mihi & Constantio ge-
nus eadem ab origine proficisci, notum o-
mnibus esse confido. Utriusque enim pa-
rentes germani fratres, atque eodem patre
sunt editi. Quænam vero humanissimus
iste Imperator in nos tanta propinquitate
ac necessitate conjunctos ediderit; utque sex
inprimis tam ipsius quam meos consobri-
nos, tum patrem meum, & illius patruum,
una cum altero communi patruo, & cum
fratre meo natu maximo indicta causa ne-
caverit; atque ut me cum altero fratre meo
interficere volens, tandem relegarit; qua
quidem me poena postea liberavit, fratrem
vero paulo ante quam jugularetur Cæsaris
nomen exemit; hæc tam acerba & infanda;
illam, inquam, omnem funestam ac luctu-
osam tragædiam commemorare quid atti-
net? Nam & illum scelerum tantorum pæ-
nituisse valdeque doluisse dicitur; atque ex
hac

τροφῆς ἧς ἐμὲ μὲν οἱ θεοὶ διὰ τὴν φι-
 λοσοφίας καθαρὴν ἀπέφηναν, καὶ εἴ-
 ξαντι τῶδε εὐδὲς ἐνέδωκεν. εὐθύς γὰρ
 ἀπὸ τῶν ἀγρῶν ἐς τὰ βασιλεία παρ-
 ελθόντι, ἐπειδὴν πρῶτον αὐτῷ περι-
 ἔβηκεν ἀλκρυγὲς ἱμάτιον, αὐτίκα φθο-
 νεῖν ἀρξάμενος, ἔ πρότερον ἐπαύ-
 σατο, πρὶν καθελεῖν αὐτόν. εὐδὲ τῷ
 περιελεῖν τὸ πορφυρεῖν ἱμάτιον ἀρ-
 νεοθεῖς. Καί τοι τῆ ζῆν γέν ἀξιῶ, **Β**
 εἰ μὴ βασιλεύειν ἐφαίμετο ἐπιτήδει-
 ον. ἀλλ' ἐχερῆν αὐτόν, καὶ τῆς εὐ-
 ρεσθαι. Συγχωρῶ λόγον γε πάντως
 ὑποσχόντα πρότερον, ὡς περ τῆς κα-
 κήργας. Οὐ γὰρ δὴ τῆς μὲν λησῆς
 ὁ νόμος ἀπαγορεύει τῷ δήσαντι κλεί-
 νειν τῆς ἀφαιρεθείσας δὲ τιμῆς, ἃς
 εἶχον, καὶ γενομένους ἐξ ἀρχόντων ἰδι-
 ώτας, ἀκρίτως φησὶ δεῖν ἀναρῆσθαι.
 Τί γὰρ εἰ τῶν ἀμαρτημάτων εἶχεν ἀ-
 ποφῆναι τῆς αἰτίας, ἐδέδουτο γὰρ αὐ-
 τῷ τινῶν ἐπιστολῶν, Ἡράκλειος, ὅσας ἔ-
 χουσαι καὶ αὐτῷ κατηγορίας. ἐφ' αἷς
 ἐκέν ἀγανακτῆσαι, ἀναρῆσερον **Κ**
 μὲν, ἧμισα βασιλικῶς ἐφῆκε τῷ θυ-
 μῷ. τῆ μὲν τοι μηδὲ ζῆν ἀξιῶ εὐδὲν
 ἐπεπράχθαι. Πῶς γὰρ εἶχ' ἔτος ἐς
 ἀνθρώποις ἀπασιν κοινὸς Ἑλλησιν ἄ-
 μα καὶ βαρβάρους ὁ νόμος, ἀμύνε-
 σθαι τῆς ἀδικίας ὑπάρχουσας; ἀλλ'
 ἴσως μὲν ἡμῶν πικρότερον. ἔ μὴν
 ἐξω πάντῃ τῆ εἰκότῃ. τὸν γὰρ ἔ-
 χθρον ὑπ' ὀργῆς εἰκός τι καὶ ποιεῖν,
 εἶρηται καὶ πρόσθεν. Ἄλλ' εἰς χά-
 ριν ἑνὸς ἀνδρογυῖος τῆς καλακομισθῆ,
 καὶ προσέτι τῆ τῶν μαγείρων ἐπι-
 τρόπῃ, τὸν ἀνεψιὸν, τὴ Κούσαρα, τὸν
 τῆς ἀδελφῆς ἀνδρᾶ γενόμενον, τὴ τῆ
 ἀδελφίδος πατέρα, ἔ καὶ αὐτὸς πρό-
 τερον ἦν ἀγαγόμενος τὴν ἀδελφὴν,
 πρὸς ὃν αὐτῷ τοσαῦτα θεῶν ὁμογνί-
 των ὑπῆρχε δίκαια, κτεῖναι παρέδωκε
 τοῖς ἐχθροῖς. ἐμὲ δ' ἀφῆκε μόγις, ἐ-
 πὶ τὰ μηνῶν ὅλων ἐλύσας τῆδε κακεί-

A tos esse voluit. A quo me institutionis ge-
 nere Dii immortales Philosophiæ ope vin-
 dicarunt, illi vero; ut hoc assequi posset, ne-
 mo permisit. Huic enim posteaquam ab
 agris in palatium compulsus purpuram in-
 duit, statim invidere coepit; nec ante desti-
 tit, quam illum dejecisset; neque purpu-
 ram ei detrahere satis habuit. Quamquam
 vita certe dignus erat; si minus ad imperi-
 um idoneus habebatur. At enim etiam vi-
 ta ipsa privari illum oportuit. Esto. Sal-
 tem hoc ei licere debuit, quod maleficis
 conceditur, ut causam diceret. Neque e-
 nim eum, qui latrones in vincula conjece-
 rit, hos ipsos occidere lex prohibet; hono-
 ribus omnibus exutos, & ab imperio in ordi-
 nem redactos, indicta causa mactari præ-
 cipit. Quid si enim eorum, quæ admise-
 rat, auctores ille nominare poterat? Nam
 nonnullorum oblata ipsi erant literæ, proh,
 quantis in eum criminationibus refertæ!
 Quibus exulceratus impotentius quidem
 sese gesit, & vehementius, quam decebat
 Principem, iræ est obsecutus; nihil tamen
 egit ejusmodi, vita ut propterea privandus
 esset. Etenim nonne mortalium generi om-
 ni, Græcis perinde ac Barbaris, lex est il-
 la communis, ut qui injuriam acceperint,
 eam ulciscantur? At enim atrocius vindica-
 vit. Fecerit sane. Nihil tamen, præter-
 quam quod consentaneum erat, admisit.
 Inimicum enim, ait ille, facere aliquid ex
 ira consentaneum est. Verum Constanti-
 us in unius spadonis & cubicularii grati-
 am, atque etiam coquorum magistri, pa-
 truelem suum, Cæsarem, sororis suæ vi-
 rum, ac neptis ex eadem sorore sua patrem,
 cujus ipse sororem antea duxerat, quo cum
 ipsi tam sancta necessitudinis jura ac germa-
 nitatis intercesserant, inimicissimis homini-
 bus ad necem tradidit. Me autem ægre
 dimisit, postquam mensibus septem huc il-
 lucque raptasset, atque in custodiam egis-
 set.

Eusebius A. 14. 17. 2. 1. 2.

Constantina

A. 14. 17. 2. 1. 2.

fet. Quod nisi Deorum aliquis servare me cupiens, pulchræ ipsius ac præclaræ conjugis Eusebiæ mihi tum adjunxisset animum, ne ipse quidem illius manus effugissem. Quanquam Deos immortales testor, ne per somnium quidem visum mihi, cum illa faceret, esse fratrem. Nam neque cum eo versabar, neque frequentabam, aut ad ipsum accedebam; sed raro, idque parvis de rebus, ad eum scribebam. Postquam igitur ægre illinc evadens maternam me in domum libenter recepi. Paternorum enim bonorum nihil mihi admodum suppetebat; neque quicquam ex tantis opibus, quantas patrem meum habuisse potest, possidebam; non glebam ullam, non mancipium, non domum. Quippe egregius ille Constantius paternam omnem meam hæreditatem, me excluso, ad se transtulit, ex eaque mihi ne hilum quidem concessit; fratrem vero meum bonis omnibus maternis spolians, pauca in illum de paternis contulit.

Sed quæ in me commisit, antequam honorificentissimum mihi nomen illud impertiret, reipsa vero in acerbissimam ac molestissimam servitutem conjiceret, vos pleaque saltem (neque enim omnia commemorari possunt) auditote. Cum igitur maternam in domum ægre ac præter spem ex iis periculis ereptus abiissem, sycophanta quidam circa Sismium extitit, qui novas res illic agitari calumniatus est. Credo vos Africanum illum, & Marinum audiisse, itemque Felicem, & quæ istis acciderint. Ut autem rei hujus ad illum pervenit indicium; ac Dynamius repente delator alius e Galliis, qualis *baudalius e Nilo seu Egyptius* nunciavit, propediem bellum *ibi quoque* exarsurum; tum is vehementi terrore percussus ad me misit: ac paululum in Græciam secedere iustum, inde

σε, καὶ ποιησάμεν Ἐμφρέειον. ὡς εἰ μὴ θεῶν τις ἐβελήσας με σωθῆναι, τὴν καλὴν καὶ ἀγαθὴν τηλικαῦτά μοι παρέσχεν εὐμενῆ τὴν τέτρα γάμελιν Ἐυσεβίαν, ἧδὲ ἂν ἐγὼ τὰς χεῖρας αὐτῆς τότε διέφυγον. Καὶ τοιματὸς θεὸς ἧδὲ ὄναρ μοι Φανείς ἀδελφὸς ἐπεπράχθη. καὶ γὰρ ἧδὲ συνῆν αὐτῷ, ἧδὲ ἐφόιλον, ἧδὲ ἐδάδιζον παρ' αὐτόν. ὀλιγάκις δὲ ἔγραψον, καὶ ὑπὲρ ὀλίγων. Ὡς ἔν ἀποφυγῶν ἐκείθεν ἄσμεν ἐπορευόμεν ἐπὶ τὴν τῆς μητρὸς ἐσίαν· πατρῶον γὰρ ἧδὲν ὑπῆρχέ μοι, ἧδὲ ἐνεκλήμην ἐκ τοσούτων [θεῶν] εἰκὸς ἦν πατέρα κενήσθαι τ' ἐμόν· ἐκ ἐλαχίστην βῶλον οἶον ἀνδράποδον· ἐκ οἰκίαν. ὁ γὰρ τοι καλὸς Κωνσάντιος ἐκληρονόμησεν ἀντ' ἐμῆ τὴν πατρῶϊαν ἐσίαν ἅπασαν ἐμοί τε, ὅπερ ἔφη, ἔτει γερὺ μελέδωκεν αὐτῆς. ἀλλὰ καὶ τῶ ἀδελφῷ τῶ μῶ τῶν πατρῶϊων ἔδωκεν ὀλίγα, πάντων αὐτὸν ἀφελόμενος τῶν μητρῶϊων.

Ὅσα μὲν ἔν ἐπραξε πρὸς με, πρὶν ὀνόμασθαι με ἀδελφῷ μοι τῶ σεμνοτάτῃ, ἔργω δὲ εἰς πικροτάτην καὶ χαλεπωτάτην ἐμβαλὼν δελεῖαν· εἰ καὶ μὴ πάντα, τὰ πλείστα γὰρ ὁμῶς ἀπέσασθε. Πορευομένους δὲ λοιπὸν ἐπὶ τὴν ἐσίαν, ἀγαπητῶς τε καὶ μόγις ἀποσωζομένους; συκοφάντης τις ἀνεφάνη περὶ τὸ Σίριον· ὃς τοῖς ἐκεῖ πρᾶγμασιν ἔρραψεν ὡς νεώτερα διανοόμενος. Ἰσε δὴ πρῶθεν ἀνοῆ τ' Ἀφρικανόν, καὶ τ' Μαρίνον. ἔκιν ὑμᾶς ἧδὲ ὁ Φηλιξ ἔλαθεν· ἧδὲ ὅσα ἐπράχθη περὶ τῶ ἀνθρώπου. ἀλλ' ὡς τῶ αὐτῷ κατεμνήθη τὸ πρᾶγμα, καὶ Δυναμίος ἐξαιφνης ἀλλ' συκοφάντης ἐκ Κελλῶν ἠγγειλεν ὅσον ἔπω τ' Νείλῃ, κἂν ἐν αὐτῷ πόλεμον ἀναφανείσθαι· δείσας παντάπασιν, καὶ φοβηθεὶς, αὐτίκα ἐπ' ἐμὲ πέμπει· καὶ μικρὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα κελεύσας ὑποχωρῆσαι, πάλιν ἐκείθεν ἐκάλει

Mm παρ

Am. 152, 2. a. 354.

quidam

4. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Mendo; fa ista sunt. Am. 153, 9. 53. 1683

παρ' εαυτὸν, ἔπρότερον τεθεαμένῳ, πλὴν ἀπαξ μὲν ἐν Καππαδοκίᾳ, ἀπαξ δὲ ἐν Ἰταλίᾳ, ἀγωνισαμένης Εὐσεβίας, ὡς ἂν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ἐμαυτῆς φαρρήσαιμι. Καί τοι τὴν ἀδελφὴν πόλιν ἐξ ὠκνησα μῆνας· καὶ μὲν τοι καὶ ὑπέσχετό με θεάσασθαι πάλιν. ἀλλ' ὁ θεοῖς ἐχθρὸς ἀνδρόγυνῶν ὁ πιστὸς ἀδελφὸς καλακομιστῆς ἐλάθέ με ἢ ἄκων εὐεργέτης γενόμενῳ. ἔγάρ ἐϊασεν ἐντυχεῖν με πολλὰς ἀδελφῶν· τυχὸν μὲν ἔδδ' ἐθέλουσι πλὴν ἀλλὰ τὸ κεφάλαιον ἐκείνῳ ἦν. ὠκνῆ γὰρ ὡς ἂν μὴ τινῶν συνηθείας ἐγγενομένης ἡμῶν πρὸς ἀλλήλους, ἔπειτα ἀγαπηθείην· καὶ πιστὸς ἀναφανεὶς ἐπιβραπέην τι. Παροργισθέντα δὲ με τότε πρῶτον ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, ἀδύνατα δὲ τῶν περὶ τὴν φεραπείαν ἐνέχων ἢ μαλακίαις Εὐσεβία καὶ λίαν ἐφιλοφρονεῖσθαι. μικρὸν δ' ὕστερον ἐπελθόντῳ τῷδε καὶ γάρ τοι, καὶ τὰ περὶ Σιλβανὸν ἐπέπρακτο· τὸ λοιπὸν εἰσοδὸς τε εἰς τὴν ἀδελφὴν δίδουσι, καὶ τὸ λεγόμενον, ἢ Θεσσαλικὴ περιβάλλεται πειθανάγκη. Ἀρνημένους γὰρ με τὴν σωσίαν σερεῶς ἐν τοῖς βασιλείοις· οἱ μὲν ὡς περ ἐν κρείῳ συνελθόντες ἀποκείρασι τὸν πώγωνα, χλανίδα δ' ἀμφιενύχουσι, ἢ σχημαλίζουσιν, ὡς τότε ὑπελάμβανον πάνυ γελοῖον στρατιώτην. ἔδδ' γὰρ μοι τῶν καλλωπισμῶν τῶν καθαρμάτων ἠεροζεν· ἐβάδιζον δὲ ἔχον ὡς περ ἐκείνοι περιεβλέποντες, καὶ σοξύντες· ἀλλ' εἰς γῆν βλέπων· ὡς περ εἰθίσμην ὑπὸ τῶν φρέφαντός με παιδαγωγῶν. τότε μὲν αὐτοῖς παρέσχον γέλωτα· μικρὸν δὲ ὕστερον ὑποψίαν· εἶτα ἀνέλαμψεν ὁ τοσούτῳ φθόνῳ. Ἀλλ' ἐνλαῦθα χρῆ μὴ παραλείπειν ἐκείνα, πῶς ἐγὼ συνεχώρησα· πῶς δὲ εἰλόμην ὁμορόφισθαι ἐκείνοις γενέσθαι, ἔς ἡπιστάμην παντὶ μὲν με λυμνημένους τῶν γένων· ὑπώπτευσον δὲ ἔκ' εἰς μα-

Eusebius

Voss. ἐκείνο

Ann. 15, 52-31. Inilio anni 353

A rursus ad sese revocavit: cum me haecenus ad conspectum non admisisset, praeterquam in Cappadocia semel, ac semel in Italia, agente id non sine magna contentione Eusebia, ut salutis meae certam fiduciam haberem. Quanquam ego sex totos menses eadem in civitate mansi; atque is ipse visurum me denuo se esse promiserat. Verum detestandus ille spado, ac fidus ipsius cubicularius, magno me beneficio imprudens & invitus affecit. Nam ne illum saepius adirem obstetit. Ac fieri potest, ut & ipse quoque conveniri se a me minus vellet; sed fuit iste nihilominus maiorum omnium caput. Verebatur enim ne si aliqua inter nos consuetudo & familiaritas intercederet, paulatim ad ejus amicitiam pervenirem, isque mea fide perspecta functionem mihi aliquam committeret. Tum autem, cum primum e Graecia sum reversus, pia memoriae Eusebia me statim per eunuchos suos officiosissime suscepit. Deinde paulo post, adveniente illo, cum adversus Silvanum bellum finisset, ingressus mihi in aulam permittitur, & Thessalica cum necessitate persuasio, quam vocant, inducitur. Nam cum ego aulicam illam consuetudinem constanter repudiarem; isti quasi in tonsoris officina coeuntes barbam mihi tondent, & injecto amiculo in militem me valde, ut tum putabant, ridiculum subornant. Nullus enim sceleratorum istorum cultus mihi congruebat. Ibam ergo non ut illi circumspicientes, & cum fastu procedentes, sed dejectis in terram oculis, ut a paedagogo, qui me educaverat, consuefactus eram. Itaque risum tunc illis attuli; paulo post vero suspicionem; ac demum vehementis illa prorupit invidia. Verum minime hoc loco praetermittendum est, quemadmodum communi cum illis tecto ac contubernio uti non abnuerim, quos & generis mei pestes fuisse scirem, & ab iisdem mihi quoque paratum iri periculum propediem

diem
tunc,
vim pr
sim;
bus Mi
servare
testes e
derunt:
mortem
tulle.
dereliqu
diderit,
cem mihi
custodes
allumens.
Qua in
accidit.
& in subu
frequenter
suo nomin
quae vellen
hanc ad ea
mis libellu
baredes tibi
illa Deus a
quamprimu
sem, statim
conjugem
sem. Qua
ficarent, ecc
nicem mitte
quidem turp
nati sunt.
fres ipsos De
teras iccirco
nocte mihi
quam a vob
go vero nun
stuo, ac de
qui norunt o
fido. Atqui
quod praesen

diem suspicarer. Quantam igitur A tunc, cum in aulam evocarer, lacrymarum vim profuderim, quantumque lamentatus sim; cum sublatis in arcem vestram manibus Minervam precarer, ut me famulum fervaret suum, nec illorum furori dederet; testes e vobis esse multi possunt, qui id viderunt: atque ipsa præ cæteris Dea novit, mortem me præ itinere illo Athenis a se petiisse. Quod vero servum illa suum neque dereliquerit, nec in manus inimicorum de- B diderit, reipla monstravit. Nam ubique ducem mihi sese præbuit, ac præsens affuit, custodes undique a Sole Lunaque angelos assumens.

Qua in re ad memoriam insigne illud accidit. Cum ego Mediolanum venissem, & in suburbio quodam habitarem, eoque frequenter ad me Eusebia mitteret, qui me suo nomine salutarent, hortarenturque, ut quæ vellem ad se cum fiducia scriberem; hanc ad eam epistolam, sive supplicem po- C tius libellum, cum adjuratione scripsi: *Sic heredes tibi contingant liberi; sic tibi hæc illa Deus annuat; obsecro te, domum me, quamprimum remitte.* Cum hæc scripsissem, statim vereri cœpi, ut ad Imperatoris conjugem in palatium tuto literas dare possem. Quare Deos rogavi, ut noctu signifi- ficarent, ecquid libellum istum ad Impera- tricem mittere oporteret? Illi mortem, & quidem turpissimam, si mitterem commi- D nati sunt. Quæ quidem vere a me dici, testes ipsos Deos appello. Quamobrem li- teras iccirco mittere velle desii. At ex illa nocte mihi quædam injecta cogitatio est, quam a vobis audiri fortasse convenit. Ego vero nunc, inquam, repugnare Diis in- stituo, ac de me prudentius, quam illi ipsi qui norunt omnia, statuere me posse con- fido. Atqui humana prudentia id unum quod præsens est contuens, bene secum

κράν ἐπιβλεύοντασ καὶ ἐμοί. Πη- γὰσ μὲν ἐν ὀπίσασ ἀΦῆκα δακρύων, καὶ θρήνησ οἴησ, ἀνατείνων εἰσ τὴν ἀ- κρόπολιν τὴν παρ ὑμῶν τὰσ χεῖρασ, ὅτε ἐκαλέμην, καὶ τὴν Ἀθηναῖν ἰκέ- λευσον σώζειν τὴν δικέτην, καὶ μὴ ἐκδιδό- ναι. πολλοὶ τῶν παρ ὑμῶν ἐωρακότεσ εἰσὶ μοι μάρτυρεσ. αὐτὴ δὲ ἡ θεὸσ πρὸ τῶν ἄλλων, ὅτι καὶ θάνατον ἠτη- σάμην παρ αὐτῆσ Ἀθήνησι πρὸ τῆσ τότε ὁδοῦ. ὡσ μὲν ἐν ἑξέδωκεν ἡ θε- οὗσ τὴν οἰκέτην, ἐδὲ ἐξέδωκεν, ἔργοισ ἐ- πέδειξεν. ἠγήσατ γάρ, ἀπανταχῆ μοι, καὶ παρέστηκεν ἀπανταχόθεν τῆσ Φύλακασ ἐξ Ἡλίου καὶ Σελήνησ ἀγ- γέλησ λαβῶσα.

Συνέβη δὲ τι καὶ τοιοῦτον. ἔλθων 5 εἰσ τὸ Μεδιόλανον ὤκειν ἐν τινὶ προα- σείῳ. ἐνλαῦθα ἐπέμπευ Εὐσεβία πολ- λάκισ πρὸσ με φιλοφρονεμένη, καὶ γράφειν κελεύεσσα, καὶ θάρρειν ὑπὲρ ὅτῃσ ἂν δέωμαι. γράψασ ἐγὼ πρὸσ αὐτὴν ἐπισολὴν, μᾶλλον δὲ ἰκε- τηρίαν ὅρησ ἐχασταν τοιοῦτεσ. Οὕτω πασιχρήσατο κληρονόμοισ. ἔτω τὰ καὶ τὰ σοὶ ὁ θεὸσ δοίη. πέμπε με οἴ- κηδε τὴν ταχίστην. Ἐκεῖνο ὑπειδό- μην ὡσ ἐκ ἀσφαλὲσ εἰσ τὰ βασιλεία πρὸσ ἀυτοκράτορ. ἡ γυναῖκα γράμ- μαλα εἰσπέμπευ. ἰκέτευσα δὲ τῆσ θεὸσ νύκτωρ δηλώσαί μοι εἰ, χρὴ πέμπευ παρὰ τὴν βασιλίδα τὸ γραμματίον. οἱ δὲ ἐπηπέλησαν εἰ πέμψαμι θάνατον ἀσχισον. ὡσ δὲ ἀληθῆ ταῦτα γράφω, καλῶ τῆσ θεὸσ ἀπαντασ μάρτυρασ. Τὰ μὲν δὲ γράμμαλα διὰ τῆσ ἐπέσχον εἰσ- πέμψα. Ἐξ ἐκείνησ δὲ μοι τῆσ νυ- κτὸσ λογισμὸσ εἰσῆλθεν, ὅτι καὶ ὑ- μᾶσ ἴσασ ἄξιον ἀκῶσα. νῦν, ἔφη, ἐγὼ τοῖσ θεοῖσ ἀντιλάτρεσθαι διανοῶ- μαί, καὶ ὑπὲρ ἑμαυτῆσ βεβλεῦεσθαι κρεῖττον νενόμιμα τῶν πάντα εἰδότην. Καὶ τοὶ Φρόνησισ ἀνθρωπίνη πρὸσ τὸ

πρὸν ἀφορῶσα μόνον ἀγαπήλως ἀν-
 τύχοι, καὶ μόγις τῶ πρὸς ὀλίγοις ἀ-
 ναμαρτήτε. Διόπερ εἴεις ἔθ' ὑπὲρ
 τῶν εἰς τριακοσιοστὸν ἔτ' βλεψέ-
 ται, ἔτε ὑπὲρ τῶν ἤδη γεγονότων. τὸ
 μὲν γὰρ περιττόν· τὸ δὲ ἀδύνατον.
 ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐν χερσὶ, καὶ ὧν ἀρ-
 χαὶ τινὲς εἰσὶν ἤδη καὶ σπέρματα.
 Φρόνησις δὲ ἢ παρὰ τοῖς θεοῖς ἐπὶ τὸ
 μήκισον, μᾶλλον δὲ ἐπὶ πᾶν βλέψα-
 σα, μηνύει τε ὀρθῶς καὶ πρᾶτ' τὸ
 λαϊόν. αἴτιοι γὰρ εἰσὶν αὐτοὶ καθάπερ
 τῶν ὄντων, ἔτω δὴ καὶ τῶν ἐσομένων.
 εἴεν εἰκὸς αὐτῶν ὑπὲρ τῶν παρόντων
 ἐπίσταται. Τέως μὲν ἐν ἐδόκῃ μοι
 κατὰ τῶν σωματικῶν τῆς ἐμπροσθεν ἢ
 δευτέρου γνώμη. σκοπῶν δὲ εἰς τὸ δι-
 καμον εὐθέως ἔφην· εἶτα σὺ μὲν ἀγα-
 νακίεις; εἴ τι τῶν σῶν κλημάτων ἀπο-
 σεροῖ σε τῆς ἐαυτῶν χηρέσεως, ἢ καὶ
 ἀποδιδοῦσιν καλέμενον· καὶ ἵππος
 τύχοι· καὶ πρόβατον· καὶ βοῖδιον· ἀν-
 θρωπὸν δὲ εἶναι βεβλόμενον, ἔδὲ τῶν
 ἀγελαίων, ἔδὲ τῶν συρφετῶν, ἀλλὰ
 τῶν ἐπιεικῶν καὶ μετρίων ἀποσεροῖς
 ἐαυτῶν θεός· καὶ εἴ ἐπιτρέπεις ἔφ'
 ὅ, τι ἂν ἐθέλωσι χηρέσασθαι σοι; ὄρα
 μὴ πρὸς τῷ λίαν ἀφρόνως, καὶ τῶν
 δικαίων τῶν πρὸς τῶν θεῶν ὀλιγώ-
 ρως πρᾶτ' ἢ. ἢ δὲ ἀνδρεία, πῶς καὶ
 τις, γελοῖον· ἔτοιμ' ἐν εἰ καὶ θω-
 πεῦσαι καὶ κολαιεῦσαι δέξ' τῶ θά-
 νατον· ἐξὸν ἀπαντα καταβαλεῖν, καὶ
 τοῖς θεοῖς ἐπιτρέψαι πρᾶτ' ἢ ὡς ἐξ-
 λουσαι, διελόμενον πρὸς αὐτῶν τὴν ἐ-
 πιμέλειαν τὴν ἐαυτῶν· καθάπερ καὶ ὁ
 Σωκράτης ἤξισ· καὶ τὰ μὲν ἐπὶ σοι,
 πρᾶτ' ἢ ὡς ἀνδρέχῃαι· τὸ δὲ ὅλον
 ἐπ' ἐκείνοις ποιεῖσθαι· κελῆσθαι δὲ
 μηδὲν, μὴ δὲ ἀρπάζειν· τὰ διδόμενα
 δὲ παρ' αὐτῶν, ἀσφαλῶς δέχεσθαι;
 ταύτην ἐγὼ νομίσας εἴ ἀσφαλῆ
 μόνον, ἀλλὰ πρέπασαν ἀνδρὶ μετρίῳ

A agi putet, si, quod vix assequi potest, in
 paucis recte, ac sine errore versetur. Quo-
 circa nemo de iis, quæ aut trecentesimo
 post anno futura sunt, aut quæ jam præ-
 terita sunt, deliberat: horum enim al-
 terum supervacaneum, alterum ne pos-
 sibile est quidem; sed de iis solum, quæ
 in manibus sita sunt, & quorum primordia
 jam ac velut semina quædam existunt. At
 Deorum prudentia etiam longinquissima,
 vel potius universa, prospectans, recte admo-
 B net quod melius, est, idque perficit. Sunt
 enim illi non minus futurorum auctores ac
 causa, quam presentium. Par est igitur
 eosdem hæc ipsa presentia cognoscere. Et
 hæctenus quidem ob eam causam sapienti-
 us mihi priore consilio posterius videbatur.
 Deinde cum justitiæ quoque rationem ha-
 buissem, sic apud me ratiocinari cœpi: Ita-
 ne vero? si quid, quod in tuo mancipio sit,
 C sui tibi usum eripiat, aut a te vocatum au-
 fugiat, indigneris ac succenseas; velut si e-
 quis ille sit, aut ovis, aut bucua: tu, qui
 te hominem esse velis, nec ipsum qui-
 dem e plebeiorum ac gregariorum
 numero, sed frugi atque probum,
 Deos temetipso fraudare non dubites; nec
 illis ut te, quam in rem velint, utantur inte-
 grum facias? Vide ne non solum insipien-
 ter egisse; sed ea quoque, quæ cum Diis
 intercedunt, jura neglexisse videare? Jam
 fortitudini quis, aut ubi demum, locus est?
 Ridicula res omnino. Tu igitur ad assen-
 tandum adulandumque tete compones,
 quo mortem effugias; cum abjicere uni-
 versa liceat, ac Diis curam eorum modera-
 tionemque permittere; adeo ut omnem de
 te sollicitudinem cum illis ex æquo partiare;
 quod olim cupiebat Socrates: cum liceat
 insuper nihil neque possidere, neque rape-
 re; quæ autem ab illis offeruntur, tuto per-
 cipere? Hoc ego consilium non magis se-
 curum, quam moderato viro dignum ar-
 bitratus,

bitratus, quod & eodem Deorum voluntas inclinabat; (nam futuri periculi devitandi gratia in praesens ac turpissimum me discrimen injicere, nimis praecipuus ac temerarium visum est) cessi tandem & obtemperavi. Quamobrem subinde mihi Caesaris & nomen & vestis imponitur. Tum ex eo consecuta servitus, & quotidianus ille mortis quantus, o Dii, quamque vehemens terror! Januarum claustra; janitores; domesticorum manus exploratae, ne quid ad me literarum ab amicis ferrent; peregrina familia. Vix ego servulos quatuor, quorum duo erant parvuli, caeteri grandiores, ad interiora obsequia mecum in aulam adduxi: quorum unus duntaxat suscepta erga Deos a me pietatis conscius, & clam, quoad licebat, adjutor extitit. Erat is librorum meorum custos, idemque solus e multis meis sodalibus & amicis fidelis. Alter medicus fuit; qui quod pro amico meo minus erat cognitum, mecum profectus est. Ego vero ad eo ista metuebam, adeoque suspecta mihi erant omnia, ut amicorum plerosque, qui adire me vellent, sponte prohiberem: quorum etsi conspectu frui cuperem, nolebam tamen illis ac mihi ipsi quoque calamitatem consciscere. Sed haec aliena sunt; haec cum rebus ipsis implicata. Cum trecentis & sexaginta militibus proficisci me in Gallias, quae tum erant perturbatae, media hieme jussit; non ut provinciae illius exercitibus imperarem magis, quam ut illorum ducibus subessem. Scriptum enim ad illos fuerat, ac plane aperteque mandatum, ut non a me minus quam ab hoste ipso caverent, ne quid novarum rerum aggrederer. His ad eum, quem dixi, modum perfectis circa solstitium hibernum profi-

γνώμην· ἐπεὶ καὶ τὰ τῶν θεῶν ἐσημαίνε ταύτη· τὸ γὰρ ἐπιβλάσ ἐυλαξέμενον τὰς μελλύσας εἰς αἰσχρὸν, καὶ πρῆπτον ἐμβαλεῖν ἑαυτὸν κίνδυνον, δεινῶς ἐφαίνετό μοι θορυβῶδες. εἶξα, καὶ ὑπήκισσα. Καὶ τὸ μὲν ὄνομά μοι ταχέως, καὶ τὸ χλανίδιον περιεβλήθη Ἐ Καίσαρ· ἡ δὲ ἐπὶ τέττω δαλεία, καὶ τὸ καθ' ἐνάστην ἡμέραν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ψυχῆς ἐπικεράμενον δέος, Ἡράκλεις, ὄσον, καὶ οἶον. κλεῖθρα θυρῶν· θυρωροί· τῶν οἰκειῶν αἰχεῖρες ἐρευνώμεναι μὴ τις μοι παρὰ τῶν φίλων γραμματίδιον κομίζῃ· θεραπεῖα ξένη· μόλις ἠδωθήην οἰκέτας ἐμαυτῷ τέτταρας, παιδάκια μὲν δύο κομιδῇ μικρά, δύο δὲ μείζονας εἰς τὴν αὐτὴν οἰκειότερόν με θεραπεύσοντας εἰσαγαγεῖν· ὧν εἰς μοι μόνον καὶ τὰ πρὸς θεῶς σιωπιδῶς, καὶ ὡς ἐνεδέχετο λάθρα συμπράττων· πεπίστευτο δὲ τῶν βιβλίων με τὴν φυλακὴν· ὧν μόνον τῶν ἐμοὶ πολλῶν ἐταίρων καὶ φίλων πιστῶν, εἰς ἰατρός· ὃς καὶ ὅτι φίλος ὧν ἐλελήθη, σιωπηδήμησεν. Οὕτω δὲ ἐδεδίειν ἐγὼ ταῦτα, καὶ ψοφοδεῶς εἶχον πρὸς αὐτὰ, ὥστε καὶ βελομένους εἰσιέναι τῶν φίλων πολλὰς παρ' ἐμέ, καὶ μάλα ἐκῶλον. ἰδεῖν μὲν αὐτὸς ἐπιθυμῶν· ὀκνῶν δὲ ἐκείνοις τε, καὶ ἐμαυτῷ γενέσθαι συμφορῶν αἴτιον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔξωθέν ἐσι· τὰ δὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασι τετακισίως ἐξήκοντά μοι δὲ στρατιώτας εἰς τὸ τῶν Κελτῶν ἔθνος ἀναβληραμμένον ἐσελε, μεσσηνίῳ ἤδη τῷ χειμῶνι· ἐν ἀρχοντα μάλλον τῶν ἐκείσε στρατοπέδων, ἢ τοῖς ἐκείσε στρατηγοῖς ὑπακίσσοντα. Γέγραπτο γὰρ αὐτοῖς καὶ ἐνελέταλτο διαρρήδην, ὅτις πολεμὶς μάλλον, ἢ ἐμὲ παραφυλάττειν· ὡς ἂν μὴ νεώτερόν τι πράξαιμι. Τέττων ὅν ἐφην τρέπον γενομένων, περιτὰς

Scr. χει-
μερινός

τροπὰς τὰς θερμὰς, ἐπὶ λέπῃ μοι βα-
 δίζεις τὰ στρατόπεδα, ὄχημα ἢ τὴν
 εἰκόνα περιόισοντι τὴν εἰκόνα· ἢ γάρ
 τοι καὶ τὸ εἶρηλο, καὶ ἐγγράφω·
 ὅτι τοῖς Γάλλοις ἔβασιλέα δίδωσι,
 ἀλλὰ τὴν εἰκόνα πρὸς ἐκείνας εἰκό-
 να κομιῖναι. Οὐ κακῶς δὲ, ὡς ἀκη-
 κώατε τὸ πρῶτον στρατηγηθέντ^ς ἐνι-
 αὐτῷ, ἢ πρᾶχθέντος σπαρδάμ, πρὸς
 τὰ χειμάδια πάλιν ἐπανελθὼν, εἰς
 τὸ ἔσχαλον καλέσῃ κίνδυνον. ἔτε γὰρ
 ἀθροίζων ἐξῆν μοι στρατόπεδον· ἔτε-
 ρ^ς γὰρ ἦν ὁ τέτατος κύριος. αὐτὸς τε
 ζῦν ὀλίγοις ἀποκεκλεισμέν^ς. εἶτα
 παρὰ τῶν πλησίον πόλεων ἐπιθεῖς
 ἐπικερσίαν, ὧν εἶχον τὸ πλεῖστον ἐκεί-
 νοις δὲ, αὐτὸς ἀπελείφθην μόν^ς.
 Ἐκεῖνα μὲν ἐν ἔτῳ ἐπράχθη· τότε
 ὡς δὲ καὶ ὁ τῶν στρατοπέδων ἀρχὼν ἐν
 ὑποψίᾳ γενόμεν^ς αὐτῷ, παρηρέθη,
 ἢ ἀπηλλάγη τῆς ἀρχῆς, ἔσφοδρα
 ἐπιτήδει^ς δόξας· ἐγὼ γε ἐνομιώθην
 ἤμισα σπαρδάμος ἢ δεινὸς στρατηγός· ἄ-
 τε πρᾶον ἐμαυτὸν παρασχῶν, ἢ μέ-
 τριον· ἔ γὰρ ὤμην δεῖν ζυγομαχεῖν, ἔ-
 δὲ παραστρατηγεῖν, εἰ μὴ πᾶσι τὸ λίαν
 ἐπικινδύτων ἐώρων ἢ δέον γενέσθαι παρ-
 ορώμενον· ἢ ἢ τὴν ἀρχὴν μὴ βραχέως γενέ-
 σθαι, γιγνώμενον. ἀπαξ δὲ, ἢ δεύτε-
 ρον καθηκόντως μοι τῶν χρησαμένων,
 ἐμαυτὸν ὤμην χρῆναι τιμᾶν τῇ σιω-
 πῇ· καὶ τὸ λοιπὸν, τὴν χλαμίδα περι-
 ἔφερων, καὶ τὴν εἰκόνα. τέτῳ γὰρ τὸ
 τῆνικαῦτα διανοέμεν ἀποπεφάνθαι
 κύριος. Ἐξ ὧν ὁ Κωνσταντῖος νομί-
 σασ ὀλίγω μὲν ἐπίδωσεν· ἐκ εἰς το-
 σῆτον δὲ μεταβολῆς ἤξεν τὰ τὸ Κελ-
 τῶν πράγματα· δίδωσι μοι τὸ στρατο-
 πέδων τὴν ἡγεμονίαν ἢ ἀρχῇ· καὶ
 στρατεύω μὲν ἀκμάζοντι τῷ σίτῳ
 πολλῶν πάνυ Γερμανῶν περὶ τὰς
 πεπορθημένας ἐν Κελτοῖς πόλεις ἀ-

A ciscendi mihi ad exercitus, ac vehiculi co-
 piam fecit, ita ut ipsius imaginem circum-
 ferrem. Nam & illud adjecerat: dare se
 Gallis non imperatorem, sed qui suam i-
 maginem ferret. Igitur cum, ut audistis,
 primo anno male administratae res essent,
 nec ullum factum esset operae pretium; ubi
 ad hiberna redii, in extremum sum discri-
 men adductus. Etenim copias mihi cogere
 non licebat; idque erat potestati alterius
 commissum: & eram cum paucis conclu-
 sus. Tum vicinis urbibus auxilium peten-
 tibus, cum eorum, quos mecum habebam,
 militum partem maximam misissem, solus
 sum relictus. Haec tum igitur ita contige-
 runt. At qui exercitibus praerat, in suspi-
 cionem apud Constantium adductus, in
 ordinem redactus est, eique abrogatum im-
 perium, quod minime visus esset idoneus:
 ego vero non satis bonus ac peritus sum ju-
 dicatus imperator, quod clementem me
 moderatumque praestitissim. Neque e-
 nim reluctandum esse statuebam; aut praeter
 eum, qui summam praerat, usurpandum
 ducis officium: nisi quod forte plenum pe-
 riculi cernebam, quod vel negligeretur
 cum fieri oporteret, vel fieret cum fieri
 minus expediret. Sed cum semel iterum-
 que nonnullis operam meam probassem,
 mihi silentium observandum esse decrevi.
 Itaque deinceps chlamydem illam cum
 imagine circumferebam. Hoc enim mei
 tunc esse juris putabam. Ex quo Con-
 stantius existimans Gallicanam rem majora
 paulo incrementa capturam, sed non ad
 tantam mutationem esse venturam, regen-
 dos mihi exercitus ineunte vere tradidit.
 Ergo adultis jam frugibus castra movi, in-
 numeram Germanorum multitudinem circum-
 eversa per Gallias oppida commorante.
 Quo-

278 a. 118. 11. 11. 11.

A. 1642. a. 350.

Marcellus A. 1647.

Correl p. 16.

Anno 357.

Quor
 & qua
 lis mi
 cis
 erat ip
 Ocean
 tem ille
 centis a
 plo ad
 illorum
 culta; u
 Gallis fie
 danis
 rent Barb
 xaram &
 mum Ag
 Rhenum
 ter decem
 nec non
 lum ad Ve
 aud inglo
 vos fama
 hostium r
 dissent, tar
 tio non in
 phare mihi
 jugulare fas
 ducere, ac
 domarii cai
 quispiam.
 tendum put
 stantium mi
 dis ac Sarr
 cum ego di
 set, & cum
 us esset, nor
 Alter post ha
 cum e Gallis
 vari, pleriqu
 Britannia nav
 quon itaque na

Quorum numerus oppidorum ad quinque & quadraginta pervenerat; burgis & castellis minoribus omissis: agri vero, quem cis Rhenum obtinebant Barbari, tantum erat spatium, quantum a fontibus illius ad Oceanum usque porrigitur: postremi autem illorum, ac finibus nostris citimi, trecentis a Rheni ripa stadiis distabant: sed triplo adhuc amplior regio populationibus illorum & excursionibus vasta erat & inculta; ubi ne pascendi quidem potestas Gallis fieret. Erant & urbes aliquot oppidanis vacuæ, etsi nondum vicinos haberent Barbaros. His ego calamitatibus vexatam & afflictam nactus Galliam, primum Agrippinam recuperavi, urbem ad Rhenum sitam, quæ ante menses circiter decem in potestatem hostium venerat; nec non Argentoratum vicinum castellum ad Vosgi radices: deinde confixi *haud inglorie*; cujus pugnae *procul dubio* ad vos fama pervenit. In qua cum captivum hostium regem Dii in manus meas dedissent, tanti facinoris gloriam Constantio non invidi. Quanquam etsi triumphare mihi non licebat, hostem tamen jugulare fas erat: neque tota Gallia traducere, ac per urbes ostentare, & Chnodomarii calamitatibus insultare prohibebat quispiam. Verum nihil horum committendum putavi; sed ipsum statim ad Constantium misi, cum is commodum e Quadis ac Sarmatis rediret. Ita contigit, ut cum ego dimicasssem, ille solum iter fecisset, & cum Istri accolis pacifice collocutus esset, non ego, sed ille triumphavit. Alter post hæc annus successit, ac tertius; cum e Galliis pulsi omnes fugatique Barbari, pleræque urbes recreatae, multæ ex Britannia naves appulsa. Cum sexcentarum itaque navium classe solvens, e quibus

A δεῶς καλοικόντων. Τὸ μὲν ἐν πλεί-
 θῃ τῶν πόλεων, πέντε πρὸς καὶ τεσ-
 σαράκοντά ἐστι, τείχη τὰ διηρησμέ-
 να, δίχα τῶν πύργων καὶ τὸ ἐλαστό-
 νων Φρερίων. ἧς ἐνέμοντο γῆς ἐπὶ τὰ-
 δε δὲ τῆς Ῥήνης πάσης οἱ Βάρβαροι τὸ
 μέγεθ' ὅποσον ἀπὸ τῆς πηγῶν αὐ-
 τῶν ἀρχόμενος ἄχρι τῆς Ῥαιανῆς πε-
 ριλαμβάνει· τριακόσια δὲ ἀπέχον τῆς
 ἠϊόνος τῆς Ῥήνης στάδια οἱ πρὸς ἡμᾶς
 διήκοντες ἔσχατοι· τετραπλάσιον δὲ ἦν ἔ-
 στι τῆς πλάτος τὸ καλαλιφθὲν ἔ-
 ρημον ὑπὸ τῆς Ληλασίας, ἐνθα εἰδὲ νέ-
 μεν ἐξῆν τοῖς Κελτοῖς τὰ βοσκήμα-
 τα· ἢ πόλεις τινὲς ἔρημοι τῆς ἐνοικησίαν,
 αἷς ἔπω παρώκην οἱ Βάρβαροι. Ἐν
 τέτοις ἔσαν καλαλιφθῶν ἐγὼ τὴν Γα-
 λαλίαν, πόλιν τε ἀνέλαβον τὴν Ἀ-
 γριππινῶν ἐπὶ τῆς Ῥήνης, πρὸ μηνῶν
 ἑαλωκῆν πρὸς δέκα καὶ τείχη ἄ-
 γέντοσι πλησίον πρὸς τῆς ὑπερείας
 αὐτῆς τῆς Βαρσέγης καὶ ἐμαχεσάμην
 ἐν ἀκλεῶς ἴσως καὶ εἰς ὑμᾶς ἀφῆκα
 τὸ ἡτοιμάθη μάχη. Ἐνθα τῶν θεῶν
 δόντων μοι τῆς βασιλέας τῆς πολεμίας
 αἰχμάλωτον, ἐν ἐφθόνησα τῆς καλορ-
 θώμας Κωνσταντίου. καὶ τοῖς εἰ μὴ
 θριαμβεύειν ἐξῆν, ἀποσφάττειν τῆς πο-
 λέμιον κύριον ἦν· ἢ μὲν τοῖς διὰ πά-
 σης αὐτῶν ἄγων τῆς Κελιδῆς, τῆς
 πόλεσι ἐπιδεικνύειν, καὶ ὡς περ ἐντυ-
 φᾶν τῆς Χνοδομαεῖς τῆς συμφορᾶς,
 εἰδὲς ἐνώλυε. Τέτων εἰδὲν αἰθῆν δὲν
 πρᾶττειν, ἀλλὰ πρὸς τῆς Κωνσταντίου
 αὐτῶν εὐθέως ἀπέπεμψα, τότε ἀπὸ
 τῶν Κεράδων καὶ Σαυρομαλῶν ἐπαν-
 ιόντα. Συμβῆθη τούτων ἐμῶν μὲν ἀγω-
 νισαμένων, ἐκεῖνος δὲ ὀδεύσαντι μόν-
 νον, καὶ Φιλίως ἐντυχόντι τοῖς
 παροικῆσι τῆς Ἰσθμῶν ἔθνεσιν, εἰς ἡμᾶς
 ἀλλ' ἐκεῖνον θριαμβεύσαι. Τὸ δὲ με-
 τὰ τῆς, δευτέρῃ ἐμαυτὸς καὶ τεί-
 τος ἢ πάντες μὲν ἀπελήλαντο τῆς Γα-
 λαλίας οἱ Βάρβαροι· πλείους δὲ ἀνε-
 λήφθησαν τῶν πόλεων· παμπληθεῖς
 ἢ ἀπὸ γῆς Βρετανίδος ναὺς ἀν-
 ἤχθησαν. Ἐξακοσίων νηῶν ἀνήγαγον
 σόλον

810000

1000 1100 1200 1300 1400 1500 1600 1700 1800 1900 2000 2100 2200 2300 2400 2500 2600 2700 2800 2900 3000 3100 3200 3300 3400 3500 3600 3700 3800 3900 4000 4100 4200 4300 4400 4500 4600 4700 4800 4900 5000 5100 5200 5300 5400 5500 5600 5700 5800 5900 6000 6100 6200 6300 6400 6500 6600 6700 6800 6900 7000 7100 7200 7300 7400 7500 7600 7700 7800 7900 8000 8100 8200 8300 8400 8500 8600 8700 8800 8900 9000 9100 9200 9300 9400 9500 9600 9700 9800 9900 10000

A. 1631.

A. 1511, 162, 2, 1.

Chnodomarius

1000

1000

εὐλοῦν ὧν τὰς τετρακοσίας ἐν ἑξῆς ὁ-
 λοῖς μῆσι δέκα ναυπηγησάμενος, πᾶ-
 σας εἰσῆγαγον εἰς τὸ Ῥῆνον, ἔργον δ'
 μικρὸν διὰ τὰς ἐπιχειμένους ἢ παροι-
 κῆνας πλησίον Βαρβάρους. Ὁ γὰρ
 Φλωρέντιος ἕτως ἤετο τῆς ἀδύνα-
 τος, ὥστε ἀργύρου δισχιλίας λίτρας
 ὑπέσχετο μισθὸν ἀπολίσσειν τοῖς Βαρ-
 βάροις ὑπὲρ τῆς παρόδου· ἢ ὁ Κωνσταν-
 τῖος ὑπὲρ τέσσαρ' ἡμερῶν ἐκοινώσατο
 αὐτῷ περὶ τῆς δόσεως· ἐπέσειλεν αὐ-
 τῷ πρὸς με, πρᾶττειν κελεύσας, εἰ μὴ
 παντάπασιν ἀσχερὸν μοι Φανείη. Πῶς
 ἔτι ἦν ἀσχερὸν, ὅπως Κωνσταντῖω τρι-
 ἕστον ἐφάνη, λίαν εἰσθότι θεραπεύειν
 τὰς Βαρβάρους; ἐδόθη μὲν αὐτοῖς ἕδεν.
 ἀλλ' ἐπὶ αὐτὰς στρατεύσας, ἀμυνόντων
 μοι ἢ παρεσῶτων θεῶν, ὑπεδέξαμην
 μὲν μοῖραν τῆς Σαλίων ἔθους, Χαμάβους
 δὲ ἐξήλασα· πολλὰς ἕως, ἢ γύναια
 μὲν παιδαρίων συλλαβῶν. ἕτω δὲ πάν-
 τας ἐφόδησα, ἢ παρεσκευάσα καλα-
 πῆξαι τὴν ἐμὴν ἔφοδον, ὥστε πα-
 ραχερῆμα λαβεῖν ὁμήρους, ἢ τῆ σιτο-
 πομπία παρασχεῖν ἀσφαλῆ κομιδὴν.
 Μακρὸν ἐστὶ πάντα ἀπαριθμεῖσθαι, ἢ
 τὰ καθ' ἕκαστον γράφειν, ὅσα ἐν ἐνιαυ-
 τοῖς ἔπραξα τέτταρσι· τὰ κεφάλαια
 δὲ τείτον ἐπεραγῶθην Καῖσαρ ἔτι τὸν
 Ῥῆνον· δισμυρίδας ἀπήτησα παρὰ τῶν
 Βαρβάρων ὑπὲρ τὸ Ῥῆνον ὄντας ἀχμα-
 λῶτας. ἐκ δυοῖν ἀγῶνοι, ἢ μιᾶς πο-
 λιορκίας χιλίας ἐξελῶν ἐζώγησα· ἢ
 τὴν ἀχρηστον ἡλικίαν, ἀνδρας δὲ ἡβῶν-
 τας· ἐπεμψα τῷ Κωνσταντῖω τέτταρας
 ἀριθμὸς τῶν κρατίτων πεζῶν. τρεῖς
 ἄλλους τῶν ἐλαττόνων ἰππέων ἰάγμα-
 τα δύο τὰ ἐντιμότερα. πόλεις ἀνέλα-
 βον νῦν μὲν δὴ τῶν θεῶν ἐβελόντων πᾶσας·
 τότε δ' ἀνειλήφην ἐλάττους ὀλίγων τῶν
 ταυσαράκοντα. Μάρτυρα καλῶ τὸ Δία,
 ἢ πάντας θεῶν, πολιάρχους τε ἢ ὁμο-
 γνήτους, ὑπὲρ τῆ ἐμῆς προαιρέσεως εἰς
 αὐτὸν ἢ πίστεως, ὅτι τοιοῦτος γέγονα πε-
 ρὶ αὐτὸν, οἷον ἂν εἰλόμην ἐγὼ ὑὸν περὶ
 ἐμὲ γενέσθαι. Τετάρτη μὲν ἐν αὐτὸν

A quadringentas vix totis decem mensibus
 fabricaveram, omnibus sum in Rhenum
 investus: quod propter ingruentes & vici-
 nos Barbaros imprimis difficile videbatur.
 Sane Florentius adeo fieri istud posse de-
 speraverat, ut de transitu cum Barbaris duo-
 bus argenti librarum millibus paciscere-
 tur. Qua de re certior factus Constan-
 tius, (nam cum eo ille communicaverat)
 mandavit mihi id ut agerem, nisi omnino
 turpe esse judicarem. Hoc vero quidni
 turpe foret, cum ejusmodi esse vel Con-
 stantio ipsi videretur; qui Barbaros obse-
 quiis omnibus fovere, ac retinere consue-
 verat? Verum nihil in illos a nobis est im-
 pensum. Quin adversus eos exercitum
 movens, aspirantibus Diis, Saliorum par-
 tem excepi: Chamavos expuli: infinita
 boum armenta cum mulieribus ac parvu-
 lis in potestatem redegi: ita vero omnes
 exterrui, ac tantus illis excursionis meæ in-
 jectus est metus, ut statim obsides accepe-
 rim, & annonæ subvectionem tutam red-
 diderim. Longum est omnia complecti,
 ac singula percensere, quæ quatuor annis a
 me gesta sunt. Horum vero summa ista
 sunt capita. Ter, cum adhuc Cæsar essem,
 Rhenum trajeci: viginti captivorum millia
 a trans-rhenanis Barbaris repetii: ex duo-
 bus præliis & una obsidione, mille homi-
 nes in potestatem accepi, nec eos ætate
 confectos, sed juvenes: quatuor lectissimo-
 rum peditum numeros; tres nihilo inferio-
 rum equitum; scholas duas honoratissi-
 mas ad Constantium misi: oppida cepi
 nunc quidem omnia, tum vero paulo mi-
 nus quadraginta potitus fueram. Testis est
 meæ in illum voluntatis & fidei Juppiter,
 Diique custodes urbium, & gentilitii om-
 nes, me talem erga illum fuisse, quales
 erga me velim esse liberos meos. Atque
 ipsum quidem ita colui, ut superiores Im-
 peratores

Ann. 18, 3, 4.

ἐπεὶ τελευτήσας
 τὸ αὐτὸ πρᾶττειν
 κελεύσας, ἢ ὁ Κωνσταντῖος

18, 3, 5.

ε. σ. κ.

peratores Cæsarum nemo. Itaque nihil ad hanc diem objicere mihi super ea re potuit; licet ipsum confidenter ego provocarem; & ridiculas, cur mihi esset iratus, causas commentus est. Lupicinum, inquit, cum tribus aliis detinuit. Nempe insidiatores meos: quos ut interfecissem, illum tamen oportebat, quam ob istorum calamitatem in me concepisset iram, concordiae ac pacis amore remittere. Verum ego ipsos nulla re læsos, tanquam turbulentos ac seditionum faces, retinui: ac cum multa de publico in eos impendi, tum nulla bonorum parte spoliavi. Animadvertite cujusmodi in illos supplicium Constantius prescripserit. Nam qui ob alienos minimeque propinquos homines mihi succenset, nonne exprobrare mihi videtur ac stultitiam accusare meam, quod parentis, fratrum, consobrinorum interfectorem, & communis nostræ domus ac cognationis carnificem, tam vehementer observarim? Considerate præterea quantis illum obsequiis, ex quo sum factus Imperator, demereri studuerim; quod ex datis ad eum literis intelligere potestis. Quin & ante hoc tempus qualis adversus ipsum fuerim inde cognoscite. Cum enim non ignorarem, si quid peccatum foret, ejus in me invidiam ac periculum omne redundaturum, pleraque vero aliis ab auctoribus esse gerenda; primum rogavi, ut si hæc illi facienda viderentur, meque prorsus Cæsarem appellare decrevisset, viros mihi bonos & egregios administratos daret. At ille primum nequissimos attribuit. Quorum cum unus, omnium perditissimus, & quidem libenter auscultasset, tandem optimum mihi virum vel invitus dedit, Salustium: qui statim illi suspectus ob virtutem esse coepit. Qui cum mihi non sufficeret, animadverterem autem morum diversitatem; ac viderem illum quidem ei, a quo regeretur, fidentem, al-

ως εἰς Καίσαρων εἰδὲνα τὸ ἔμπροσθεν Ἀυτοκρατόρων. Οὐδὲν γὰρ εἰς τὴν τήμερον ὑπὲρ ἐκείνων ἐγκαλεῖν μοι, ἢ ταῦτα παρρησιασασαμένῳ πρὸς αὐτὸν· ἀλλὰ γελοῖαις αἰτίας ὀργῆς ἀναπλάττειν. Λεπτικῖνον, Φησὶ, καὶ τρεῖς ἄλλοις ἀνθρώποις κατέσχεν. ὅς ἐστι καὶ κτεῖνας ἡμῶν ἐπιβλεψασάντας ἐμοίγε Φανερώς, ἐχρῆν τὴν ὑπὲρ τῶν παθόντων ὀργὴν ἀφείναι τὴν ὁμοιοῦσάν ἐνεκα· τῆς δὲ εἰδὲν ἀχαρὶ διαθείς, ὡς ταραχώδεις φύσει, καὶ πολεμοποιῶν κατέσχον, πολλὰ πάνυ δαπανῶν εἰς αὐτὸς ἐκ τῶν δημοσίων, ἀφελόμενος εἶναι τὸ ὑπαρχόντων ἐκείνοις. Ὁρᾶτε πῶς ἐπεξίεναι τῆτοις ὁ Κωνσταντίνος νομοθετεῖ. ὁ γὰρ χαλεπαίνων ὑπὲρ τῶν προσηκόντων μὴ εἶναι ὀνειδείζει μοι καὶ καταγελαῖ τῆς μωρίας, ὅτι τὸν Φονέα πατέρα, ἀδελφῶν, ἀνεψιῶν, ἀπάσης, ὡς ἐπεὶ εἶπεν, τῆς κοινῆς ὑμῶν ἐστίας καὶ συγγενείας τὸ δῆμιον, εἰς τῶν ἐθεράπευσαν; σκοπεῖτε δὲ ὅπως καὶ γενόμενος Ἀυτοκράτωρ ἐτι θεραπευτικῶς αὐτῷ προσηνέχθη ἐξ ὧν ἐπέσειλα. Καὶ τὰ πρὸ τῆς δὲ ὁποῖός τις γέγονα περὶ αὐτὸν, ἐνλεύθεν εἴσεσθε. Αἰδομένους ὅτι τῶν ἀμαρτανομένων κληρονομήσω μὲν αὐτὸς τὴν ἀδοξίαν, καὶ τὴν κίνδυνον, ἐξεργασθήσεται δὲ ἑτέροις τὰ πλεῖστα· πρῶτον μὲν ἰκέτευον εἰ ταῦτα πράττειν αὐτῷ Φάνοισι, καὶ πάντως ἐμὲ προσαγορεύειν Καίσαρα δεδογμένον εἶη, ἀνδρας ἀγαθὸς καὶ σπουδαῖος δὲναί μοι τῆς ὑπεργῆντας, ὁ δὲ πρότερον ἔδωκε τῆς μοχθηροτάτης. Ὡς ὁ μὲν εἰς ὁ πονηρότατος καὶ μάλα ἀσιμένως ὑπήκουσεν, ἀνδρα δίδωσιν ἄνων ἐμοὶ ἢ μάλα ἀγαθὸν Σαλαῦσιον· ὅς διὰ τὴν ἀρετὴν εὐθέως αὐτῷ γέγονεν ὑποπλος· οὗ ἀρεκεοῖς ἐγὼ τῷ τοιαύτω κατὰ-βλέπων νοήσας ὅτι πρὸς τὸ διάφορον τῆς τῆς πρὸ καὶ βλέπων τῷ μὲν ἀγειν αὐτὸν ἀγὰν Πτοκέρ. 54.

Να

πισεύοντα, κατανοήσας

πιτεύοντα, τῶ δὲ ἄλλως προσέχοντα. τῆς δεξιᾶς αὐτῶ καὶ τῶν γονάτων ἀψάμενος, τῶν δὲ ἔφη, ἔδειξέ μοι συνήθης, ἔδὲ γέγονεν ἔμπροσθεν ἐπισάμενος δὲ αὐτὸς ἐκ Φήμης, σὺ κελεύσαί με, ἐταίρους ἐμαυτῶ καὶ φίλους νομίζω, τοῖς πάλαι γνωστοῖς ἐπίσης τιμῶν. ἔ μὴν δίκαιον ἐν τῶτοις ἐπιτεράσθαι τὰ ἐμὰ, ἢ τὰ τῶν ἡμῶν συγκαίνωμεναι· τί ἔν ἐκέλευώ; γραπτὸς ἡμῶν δὸς ὡς περ νόμος, τίνων ἀπέχεσθαι χρὴ, καὶ ὅσα πράττειν ἐπιτρέπεις· δῆλον γὰρ ὅτι ἢ μὲν περὶ δόμον ἐπαίνεσθαι, ἢ δὲ ἀπειθεῖντα κολάσει· εἰ καὶ, ὅτι μάλιστα νομίζω, μηδὲν ἀπειθήσειν.

6 Ὅσα μὲν ἔν ἐπεχείρησεν ὁ Πεντάδιος αὐτίκα καινοτομεῖν, ἔδὲν χρὴ λέγειν· ἀντιπράττον δὲ ἐγὼ πρὸς πάντα. καὶ γίνεται μοι δυσμενὴς ἐκείθεν. εἴτ' ἄλλον λαβὼν, καὶ παρασκευάσας δεύτερον, καὶ τρίτον, Παῦλον, Γαυδέντιον, τὸς ὀνομαστὸς ἐπ' ἐμὲ μισθώσασθαι συνοφάντας, Σαλῆσιον μὲν ὡς ἐμοὶ φίλον ἀποσηῆναι παρασκευάσει. Λακκιανὸν δὲ δοθῆναι διάδοχον αὐτίκα. καὶ μικρὸν ὕστερον καὶ Φλωρέντιον ἦν ἐχθρὸς ἐμοὶ διὰ τὰς πλεονεξίας, ὡς ἐναντιόμην. Πείθεσθαι ἔτοι ἢ Κωνσταντίον ἀφελῆσαι με τῶν στρατοπέδων ἀπάντων, ἴσως τι καὶ ὑπὸ τῆς ζηλοτυπίας τῶν καλορθωμάτων κινεζόμενον. καὶ γράφει γράμματα πολλῆς μὲν ἀτιμίας εἰς ἐμὲ πλήρη, Κελλοῖς δὲ ἀνάστασιν ἀπειθεῖντα. Μικρὸν γὰρ δέω φάναι τὸ στρατιωτικὸν ἅπαν ἀδιακρίτως τὸ μαχιμώτατον ἀπαγαγεῖν τῆς Γαλατίας ἐκέλευσεν· ἐπιτάξας τῶν τὸ ἔργον Λαπτικίω τε καὶ Γιντονίω· ἐμοὶ ὅ ὡς ἂν πρὸς μηδὲν ἐναντιωθεῖν αὐτοῖς ἐπέσειλεν. Ἐνταῦθα μὲν τοῖς τίνα τρόπον τὰ τῶν θεῶν εἴποιμι ἂν

A alteri vero haud omnino adhaerentem, dextram illius amplexus ac genua: Horum, inquam, nemo mihi neque familiaris est, neque fuit antea; sed cum eos ex fama cognoverim, jussu tuo sodales & amicos existimo, & eodem loco ac veteri mihi familiaritate conjunctos habeo. Non est tamen æquum meas res illis committi, aut eorum res cum meis in periculum adduci. Quid igitur postulo? Ut tu scilicet veluti leges quasdam mihi describas; quibus abstinere me, quæque gerere permittas. **B** Tum enim me, si quidem obtemperavero, utique laudabis; sin parere noluerō, poenam exigēs. Quanquam spero me nihil contra quam jusseris, esse facturum.

Cæterum quid Pentadius novarum rerum subinde molitus sit, nihil attinet dicere. Atq; iis ego conatibus omnibus restiti. Unde ille mihi inimicus est factus. Moxque alterū sibi & secundum adjungens, ac tertium, atque insignes calumniatores, Paulum & Gaudentium, contra me conducens obtinuit, ut Salustio, quod amicus mihi esset, a me remoto, confestim Lucianus successor daretur. Deinde haud multo post Florentius inimicus esse coepit, quod ejus cupiditatibus obsisterem. Ergo isti Constantio persuadent, ut me ab exercituum præfectura revocaret; cum & ipsum fortasse rerum a me gestarum æmulatio pupugisset. Itaque literas scripsit non modo plenas infamia nominis mei, sed quæ Gallis extremam cladem ac vastationem indicerent. Etenim propemodum milites omnes, ac quicquid roboris erat, e Gallis sine ullo discrimine deportari jusfit, idque Lupicino ac Gintonio commisit; mihi vero, ne quare illis obsisterem, per literas mandavit. Hic ego quæ tum a Diis gesta sunt, qua tandem

A. 14, 11, 21, 22, 19, 22, 3, 5.

A. 17, 32.

voss.
a.

dem oratione apud vos explicem? Testes A
 iidem illi sunt, me per id tempus de omni
 imperatorio apparatu & insignibus depo-
 nendis sedulo cogitasse, uti deinceps quie-
 te degerem, neque Reipublicæ partem ul-
 lam attingerem. Quare Florentii & Lu-
 picini adventum expectabam. Nam alter
 Viennæ tum erat, alter in Britanniiis. Sub
 hac tumultus ingens a paganis ac militibus
 exoritur, & a nescio quo libellus sine no-
 mine spargitur per propinquum oppidum
 in Petulantes & Celtas. (ea legionum no-
 mina sunt.) In quo multa adversus illum
 jactata, multæ de proditis Galliis querelæ
 continebantur. Nec minus ignominiam
 meam auctor illius libelli deplorabat. Quo
 allato, qui Constantio erant addictissimi,
 valde commoti sunt, mihi ut quantis pos-
 sent conatibus instarent, uti citius milites
 emitterem, priusquam in alios ordines si-
 miles libelli spargerentur. Neque enim a-
 lius quispiam aderat eorum, qui benevolo
 in me animo esse viderentur. Erant ii Ne-
 bridius, Pentadius, ac Decentius, quem ad
 id negotii Constantius ipse miserat. Qui-
 bus cum ego responderem, Lupicinum
 & Florentium expectandos esse, nemo ad
 aures admittebat; imo vero contraria omnia
 facienda dicebant, nisi malletm ad priores
 suspensiones hoc velut evidens argumen-
 tum & indicium adjungere. Præterea nunc
 quidem, ajebant, emissis illis, tuum hoc fa-
 ctum esse judicabitur; sin illi reversi fuerint,
 iis ipsis, non tibi, Constantius attribuet, tu
 vero in crimen vocaberis. His rationibus ut
 ad illum scriberem persuaserunt, vel coëge-
 runt potius. Persuasus enim facit aliquid, cui
 sit integrum non facere; cogere autem qui-
 bus licet, hos impetrare aliquid persuadendo
 nihil necesse est. Quare qui coguntur, non iis
 persuaderi, sed necessitas afferri dicitur. Igitur
 cum se duplex iter offerret, deliberari cœ-

ἔργα πρὸς ὑμᾶς; διανοόμεν, μάρτυ-
 ρες δὲ αὐτοί, πᾶσαν ἀπορρίψας τὴν
 βασιλικὴν πολυτέλειαν καὶ παρα-
 σκευὴν, ἠτυχάζειν· πρᾶττεν δ' ἐδὲν
 ὄλως. ἀνέμενον δ' Φλωρέντιον παρα-
 γενέσθαι, καὶ τὸ Λεπτικῖνον· ἦν γὰρ ὁ
 μὲν περὶ τὴν Βιένναν, ὁ δὲ ἐν ταῖς
 Βρετανίαις. Ἐν τέτῳ θέρῳ πο-
 λὺς ἦν περὶ πάντας τὰς ἰδιώτας, καὶ
 τὰς στρατιώτας· καὶ γράφει τις ἀνώυ-
 μον εἰς τὴν ἀσυγγεῖτονα μοι πόλιν,
 πρὸς τὰς Πετράλαιας τῆσσι, ἢ Κελ-
 τὰς· ὀνομάζεται δὲ ἔτω τὰ τάγμα-
 τα. ἐν ᾧ πολλὰ μὲν γέγραπτο κατ'
 ἐκείνους· πολλοὶ δὲ ὑπὲρ τῆς Γαλιῶν
 προδοσίας ὀδυροῦσι. καὶ μὲν τοὶ καὶ
 τὴν ἐμὴν ἀτιμίαν ὁ τὸ γραμματίον
 συγγράψας ἀπωδύρει. Τῶτα κο-
 μισθέν ἐκίνησε πάντας, οἱ τὰ Κων-
 σταντίου μάλιστα ἐφρόνουν, ἐπιθέσθαι
 μοι κατὰ τὸ καρτερώτατον, ὅπως ἦδη
 τὰς στρατιώτας ἐκπέμψαμι, πρὶν ἢ εἰς
 τὰς ἄλλας ἀριθμῶς ὁμοίᾳ ῥιπῆναι. καὶ
 γὰρ ἐδὲ ἄλλοις τις παρῆν τὸ δοκῶν-
 των εὐνοῶς ἔχειν ἐμοὶ· Νεβείδιον,
 Πενιάδιον, Δεκένιον, ὁ παρ' αὐτῶν
 πεμφθεὶς ἐπὶ αὐτὸ τῶν Κωνσταντίου
 λέγοντι δὲ με χρῆναι περιμένειν
 ἔτι Λεπτικῖνον, καὶ Φλωρέντιον, ἵ-
 σθῆναι ἤκησεν· ἀλλ' ἔλεγον πάντες τῶν
 ναυλίων ὁ δὲ ποιεῖν, εἰ μὴ βέλομαι
 ταῖς προλαβέσασιν ὑποψίαις ὡσπερ
 ἀπόδειξιν καὶ τεκμήριον τῶν προσ-
 θείναι. εἶτα προσέθεσαν ὡς νῦν
 μὲν ἐκπεμφθέντων αὐτῶν, σὸν ἐστὶ τὸ
 ἔργον· ἀφικόμενων δὲ τῶν, ἔσσι
 τῶν, ἀλλ' ἐκείνοις λογιέται Κωνσταν-
 τίου· σὺ δὲ ἐν αἰτία γενήσῃ γράψαι με
 ἔπεισαν αὐτῶν, μᾶλλον δὲ ἐβιάσαντο.
 πείθεσθαι μὲν γὰρ ἐκείνους, ὡς περ' ἔξῃ
 μὴ πεισθῆναι· βιάζεσθαι δὲ οἷς ἂν
 ἐξῆν, ἵνα πείθων ἐδὲν προσδέονται· ἐκδὲν
 ἐδὲ οἱ βιασθέντες τῶν πεπεισμένων εἰ-
 σὶν, ἀλλὰ τὸ ἀναγκασθέντων. ἐσιόπων
 μὲν ἐνταῦθα ποίαν ὁδὸν αὐτὸς χρῆ-
 ναι
 Nn ij βαδίζω,

Handwritten note in the right margin, partially obscured.

Handwritten note in the right margin.

Handwritten note in the right margin, mentioning a date: A. 20, 42, 10, 18.

Handwritten note in the right margin, mentioning a date: A. 20, 11, 11.

Handwritten note in the right margin.

Paulatim Parisiorum A. 20, 4, 11

A. 20, 4, 12

31.01.18

*Maurus Petulan-
tium draconum
A. 20, 4, 13*

βαδίζων, διτλής ἕσης. ἐγὼ μὲν ἤξιον
 ἑτέραν τραπήνην· οἱ δὲ αὐθις ἀναγκά-
 ζουσιν ἐκείνην ἵεναι. μὴ τῶν ἀπὸ γενό-
 μενον ὡς περὰ Φορμῆντινα σάσεως τοῖς
 στρατιώταις παράσχη, ἢ ταραχῆς
 τινὸς αἴτιον γένηται· εἶτα σασιάζειν
 ἀπαξ ἀρξάμενοι πάντα ἀθρόως τα-
 ράξουσιν. Ἐδόκη τὸ δὲ ἔπαν-
 τάπασιν ἄλογον εἶναι τῶν ἀνθρώπων.
 ἦλθε τὰ τάγματα· ὑπήνησα κατὰ τὸ
 νενομισμένον αὐτοῖς· ἔχουσα τῆς ὁδοῦ
 πρὸς τρεῖς ἡμέρας ἐπέμεινεν,
 ἀχρὶς ἤς εἶδεν ἦδεν ἐγὼ τῶν βεβη-
 λευμένων αὐτοῖς· ἴσω Ζεὺς, Ἥλιος,
 Ἄρης, Ἀθηνᾶ, καὶ πάντες θεοὶ, ὡς
 εἶδὲ ἐγγύς ἀφικετό με τίς τοιαύτη
 ὑπόνοια ἀχρὶ δαίλης αὐτῆς. ὄψιας δ'
 ἤδη περὶ ἡλίου δυσμᾶς ἐμνηύθη μοι·
 καὶ αὐτίκα βασιλεία περιεῖληπτο. ἢ
 ἐβόων πάντες, ἔτι Φρονίζοντός με τί
 χρὴ ποιεῖν, καὶ ἔπω σφόδρα πισεύου-
 τός· ἔτυχον γὰρ ἐπὶ τῆς γαμετῆς
 ζώσης μοι ἀναπαυόμενος, ἰδίᾳ πρὸς
 τὸ πλησίον ὑπερῶον ἀνελθῶν· εἶτα
 ἐκείθεν ἀνεπέπλασ γὰρ ὁ τοῖχος·
 προσεκύνησα τῷ Δία. Γενομένης δ'
 ἔτι μείζονος τῆς βοῆς, καὶ θορυβη-
 μένων πάντων ἐν τοῖς βασιλείοις, ἤ-
 τεόμην τῷ θεῷ δεῖναι τέρας. αὐτὰρ
 ὁ, γε ἡμῖν ἔδειξε, καὶ ἠνώγει πεισθῆ-
 ναι, καὶ μὴ προσεναλιῖσθαι τῶν στρα-
 τοπέδων τῇ προθυμίᾳ. Γενομένων ὁ-
 μως ἐμοὶ καὶ τῶν τῶν σημείων, ὅσα
 εἶξα ἐτοίμως, ἀλλ' ἀντίσχον εἰς ὅσον
 ἠδυνάμην· καὶ ἔτε τὴν πρόσρησιν,
 ἔτε τὸ σέφανον προσιέμην. ἐπεὶ δὲ
 εἶδὲ εἰς τῶν πολλῶν ἠδυνάμην κρα-
 τεῖν· οἱ τε τῶν βεβημένοι γενέσθαι
 θεοὶ, τὸς μὲν παρώξωσον, ἐμοὶ δὲ
 ἐβελγον τὴν γνώμην· ὥρα πρὸς τρίτη
 σχεδὸν ὅσα οἶδα ἔτινός μοι στρατιώταις
 δόντος· μανιάκην, περιετέμην· καὶ
 ἦλθον εἰς τὰ βασιλεία, ἐνδοθεν ἀπ'
 αὐτῆς, ὡς ἴσασιν οἱ θεοὶ, σένων τὸ καρ-

Actum est, quodnam tenendum esset. Ego
 vero altero abeundum arbitrabar; isti con-
 trarium ut sequerer invitum me perpulerunt:
 ne si alterum insisterem, seditionis ac tu-
 multus id occasionem militibus afferret;
 tum ubi semel turbare coepissent, repente
 omnia permiscerent. Nec sine causa visus
 est ejusmodi illis timor injectus. Inde mi-
 litares ordines adveniunt. Ego ex istorum
 sententia illis occurro, hortorque ut se ad
 iter parent. Uno postea die substiterunt:
 cum eorum, quæ milites ipsi deliberave-
 rant, ignarus haectenus fuisset. Testor e-
 go Jovem, Solem, Martem, Minervam,
 ac Deos omnes, ne minimam quidem hu-
 jus ad me rei suspicionem ante vesperam
 illius diei venisse. Vespere demum sub oc-
 casum solis res mihi tota significatur. At-
 que ecce repente palatium undique a mili-
 tibus obsidetur, vociferantibus omnibus;
 cum ego quid facto esset opus cogitarem
 adhuc, neque admodum confiderem. Ac-
 tum forte vivente adhuc conjuge, cum in
 vicinum coenaculum ascendissem, ibi secu-
 babam. Inde, qua murus erat apertus, Jo-
 vem adoravi. Increbescente vero clamo-
 re, omnibusque per palatium tumultu per-
 strepentibus, omen aliquod a Deo postu-
 lavi. Quod ipse mihi statim ostendit; &
 ut ei confiderem, neque militum volunta-
 ti refragarer, admonuit. His portentis &
 indiciis acceptis, non sponte tamen accessi,
 sed, quoad licuit, obstiti, ac neque
 appellationem ipsam, neque coronam
 admisi. Cum autem neque multos u-
 nus ego superare possem; &, quibus id
 placuerat, Dii acrius illos incitarent, ani-
 mum vero meum mulcerent; tandem cir-
 ca tertiam horam ab nescio quo militum
 oblatum mihi torquem imposui, & palati-
 um ingressus sum gemebundus, atque ex
 imo corde suspirans: cujus rei testes Deos
 ipsos invoce. Quanquam erat profecto
 quod

quo
 secur
 finem
 secun
 in pal
 plam
 mici
 me co
 giunta
 ros; ut
 ut illi a
 ubi clam
 madven
 erant, p
 rem a m
 furore
 per for
 milites, p
 nolite pr
 nus milit
 ad palati
 um. Ill
 offendisse
 micos suo
 us accurre
 arctius, &
 spectaculo
 ac furoris
 que circum
 mnes ad ne
 tum, ut eos
 susceperim
 Tum vero
 Constantiu
 hodiernum
 ad illum scri
 quam mihi
 Caesarem m
 militibus per
 affectaturos,
 permitteret,
 Data est & co

παντα τα παρ' εμοι ταγματα προς
 αυτον επεμψεν επισολας, ικετευοντα
 περι τ' προς αλληλας ημιν ομονοιας.
 Ο δε αντι τ'των επεβαλεν ημιν τ'ς
 Βαρβαρ'ς εχθρον ο' ανηγόρευσε με
 παρ' εκεινοισ' και μισθ'ς ετελεσεν, ο-
 πως το Γαλλιων εθνος προβηθειη γρα-
 φων τε τοις εν Ιταλια παραφυλατ-
 τειν τ'ς εκ των Γαλλιων παρεκελευε-
 το. η περι τ'ς Γαλλικ'ς ορ'ς εν τ'ις
 πλησιον πολεσιν εις τριακοσιας μυ-
 ριαδας μεδ'μων πυρ'ς κατειργα-
 σμεν'ς εν τ'η Βριγαντια. τοσ'τον ετε-
 ρον επι τ'ας " Σικ'λιας" Αλπει'ς ως επ'
 εμε στρατευσων εκελευσε παρασκευα-
 σθηναι. Και ταυτα ε' λογοι σαφη
 ε'ργα. η γαρ ας γεγραφεν επισο-
 λας υπ'ερ τ' Βαρβαρων κοιμοθεισας ε-
 δεξαμην και τ'ας τροφ'ας τ'ας παρε-
 σκευασμενας καλελαβον. η τ'ας επι-
 σολας Ταυρ'ς. Προς τ'τοις ετι νυν
 μοι Καισαρι γραφ' η εδ'ε σωθησε-
 σθαι ωποσ'ε προς με υπ'εση. Αλλ'
 επιλητον τινα των Γαλλιων επισκο-
 πον επεμψεν, ως π'ισα μοι περι τ' α-
 σφαλειας τ'ης εμαυτ'ς παρεξουλα. η
 τ'ς ερυλλει δι' όλων αυτ'ς των επισο-
 λων, ως ε'ι αφαρησομεν τ'ς ζην,
 υπ'ερ ο' τ' τιμ'ς εδ'εν μνημονευ'ς. Εγω
 δε τ'ς μεν ορ'κ'ς αυτ'ς, το τ'ης παροι-
 μ'ιας, ο'ιμαι δε'ιν εις τεφραν γραφειν.
 ετως εισι πισοι. τ' τιμ'ς δε ε' τ'ς κα-
 λ'ς η' πρεποντ' μονον, αλλα και τ'
 των Φιλων ενεκα σωληριας ανλεχομαι.
 και ε'πω φημι την πανλαχ'ς γ'ης γυ-
 μναζομενην πιρ'ιαν. Ταυτα επεισε
 με ταυτα εφανη μοι δικαμα η' πρ'ω-
 τον μεν αυλα τοις παντα ορ'ωσι και α-
 κ'εσιν ανεθεμην θεοις. Ε'τα δυσά-
 μεντ' περι τ' ε'ξοδ'ς η' γενομενων κα-
 λων των ιερων, και αυτην εκεινην την
 ημεραν, εν η' τοις στραιωτας περι τ' ε-
 πι ταδε πορειας εμελλον διαλεγεσθαι,
 υπ'ερ τε τ' εμαυτ'ς σωτηριας, η' πολυ

A mine ad illum epistola, qua pro mutua inter
 nos concordia supplicabant. At ille pro his
 omnibus officiis in nos Barbaros commovit,
 & me apud eos hostem denunciavit; imo ad
 vastandas Gallias mercede illos auctoravit:
 scripsit insuper ad eos qui erant in Italia, & ut
 eos caverent qui e Galliis veniret hortatus est.
 Tum circa Galliarum limitem, vicinis in op-
 pidis, Brigantiae elaborati frumenti tricies
 millies centena medimnorum millia; toti-
 dem ad Alpes Cottias condita servari iussit; ut
 adversum me copias moveret. Quae quidem
 non verbo tenuis jaetata, sed re ipsa scitote
 esse perfecta. Nam & literas, quae ad con-
 citandos Barbaros scriptae erant, accepi; &
 annonam omnem, quam parari iusserat, re-
 peri; nec non literas Tauri. Praeter haec
 mihi sic adhuc tanquam Caesari scribit, nec
 ullam unquam mecum se compositionem
 esse facturum plane recepit. Quinetiam
 Epictetum quendam Galliarum Episcopum
 ad me misit, qui mihi de salute mea fidem
 daret: atque hoc in omnibus suis epistolis
 commemorat, vitam se mihi concessurum;
 de honore meo verbum nullum. Ego ve-
 ro juramenta quidem illius in cinere scri-
 benda, ut in proverbio est, arbitror; adeo fi-
 de digna sunt: honorem vero semel a me
 susceptum non modo quia id honestum est
 ac decorum; sed etiam quia ad amicorum sa-
 lutem pertinet, tueri ac retinere cupio: ut in-
 terim de acerbitate illa & atrocitate taceam,
 qua ubique terrarum utitur. His ego rebus
 persuasus sum; haec mihi justissima visa sunt.
 Ac primum videntibus & audientibus omnia
 Diis ista commisi. Tum quoniam sacris
 pro exitu celebratis eo die perlitavi, quo de
 nostra huc profectioe milites eram allocu-
 turus; non solum pro mea salute, verum
 etiam

Julianus in epistola
 ad bellum Vargan-
 tiam (A. 15, 103) hodie
 Briançon.

A. 14, 1, 142, 6, 5, 9, 12, 3

Recte Petavius r. 103
 Κεντου κελων
 μισθονιτ. Centum
 cellas hodie non
 habent: Civitate
 Vesohia.

Βολωναι. Α. 2, 1, 5, 1.

etiam pro utilitate Reipublicæ, & communi omnium libertate, ac præsertim Gallicanæ gentis, quamille bis hostium potestati dedit; neque majorum sepulcris pepercit, cum aliena enixe colat ac veneretur: Iis de causis potentissimas nationes in potestatem redigere, ac rei pecuniariæ rationes æquissimas ex auri argentique metallis comparare statui: ac si nunc saltem pacem inter nos & concordiam amplecti voluerit, in iis acquiescere, quæ hæctenus sum adeptus; sin bellum gerere contra me maluerit, neque quicquam de priorē sententia remittat, id omne *agere vel præstare*, quod Diis libitum fuerit. Turpius est enim imbecillitate animi & mentis imperitia vinci ab illo, quam militaribus copiis. Etenim ut me militum multitudinæ modo superet, non hoc ei facinus, sed copiosis illis exercitiis tribuendum erit. Quod si me adhuc in Galliis hærentem, & vitæ cupidum, ac periculum detrectantem, circumfusis undique copiis interclusisset; si mihi a tergo & a lateribus Barbaros, a fronte castra sua objecisset; non solum extrema quæque toleranda, sed, quod probis & modestis hominibus nullo detrimento levius est, perpetua ignominia nota sustinenda fuit. Hæc, Athenienses, apud me cogitata commilitonibus meis exposui, eademque ad commune Græcorum omnium scripsi. Postremo Deos immortales precor, quorum in potestate cuncta sunt posita, ut, quod mihi præsidium polliciti sunt, in finem usque tribuant; & Athenis ipsis concedant, ut & bene de iis, quoad licet, mereri possimus, & ejusmodi perpetuo Imperatores habeant, qui cum illa maxime atque insigniter noverint, tum studio & amore prosequantur.

A πλέον ὑπὲρ τῆς τῶν κοινῶν εὐπραγίας, καὶ τῆς ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων ἐλευθερίας· ἀλλ' ἔτε τῆς Κελτῶν ἔθνους, ὃ δις ἤδη τοῖς πολεμίοις ἐξέδωκεν· ἔτε τῶν προγονικῶν Φεισάμεν^Θ τάφων, ὃς τὰς ἀλλοθρίας πάνυ θεραπεύων, ᾗθην δεῖν ἔθνη τε προσλαβεῖν τὰ δυνατώτατα, καὶ χρημάτων πόρος διακοσμάτων ἐξ ἀργυρίων καὶ χρυσίων· καὶ εἰ μὲν ἀγαπήσειεν ἐτιφῦν γῆν τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμόνοιαν, εἰσω τῶν νῦν ἐχομένων μένειν· εἰ δὲ πολεμῆν διανοοῖτο, καὶ μηδὲν ἀπὸ τῆς προτέρας γνώμης χαλάσειεν, ὃ, τι ἂν ἦ τοῖς θεοῖς φίλον παρασχῆν ἢ πρᾶττεν· ὡς ἀσχερὸν ἀνανδρία ψυχῆς, καὶ διανοίας ἀμαθία, ἢ πλήθ' ἀδυναμείας ἀσθενέστερον αὐτῆς Φανῆσαι. Νῦν μὲν γὰρ εἰ τὸ πλήθ' κρατήσσειεν, ὅσα ἐκείνους τὸ ἔργον, ἀλλὰ τῆς πολυχειρίας ἐσὶν· εἰ δὲ ἐν ταῖς Γαλλίαις περιμένοντά με, καὶ τὸ ζῆν ἀγαπῶντα, καὶ **C** διακυλίοντα τὸ κίνδυνον, ἀπανταχόθεν περιπόμφας κατέλαβε, κύκλω μὲν ὑπὸ τῶν Βαρβάρων· κατὰ σῶμα δὲ ὑπὸ τῶν ἀλλ' ἑραλοπέδων· τὸ παθεῖν τε οἶμαι τὰ ἔσχατα προσῆν· καὶ ἔτι ἢ τῶν πραγμάτων ἀσχυρῆ εἰδεμίας ἐλάττων ζημίας τοῖς γε σώφροσι. Ταῦτα διανοηθείς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς τε συστρατιώταις τοῖς ἐμῶ δῆλον, καὶ πρὸς κοινὰς τῶν πάντων Ἑλλήνων πολίτας γράφω. Θεοὶ δὲ οἱ πάντων κύριοι, συμμαχίαν ἡμῖν, ὡσπερ τὴν ἑαυτῶν ὑπέσθησαν, εἰς τέλος^Θ δοῖεν, καὶ παράσχοιεν ταῖς Ἀθήναις, ὑφ' ἡμῶν τε εἰς ὅσον δυνάμεις εὐπαθεῖν, καὶ τοιαῦτα ἔχειν εἰσαεὶ τὰς ἀυτοκράτορας, οἱ μάλιστα καὶ διαφερόντως αὐτὰ εἴσονται, καὶ ἀγαπήσσω.

